

**A BAKTAY ERVIN GIMNÁZIUM
HELYI TANTERVE
NAT 2020**

FÖLDRAJZ

TARTALOMJEGYZÉK

A FÖLDRAJZ TANTÁRGY HELYE ÉS SZEREPE AZ OKTATÁSBAN.....	3
7–8. ÉVFOLYAM.....	6
7. évfolyam	8
8. évfolyam	15
9-10. ÉVFOLYAM	26
9. évfolyam	28
10. évfolyam	37
EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI ELŐKÉSZÍTŐ.....	49
Alapelvek, célok	49
11. évfolyam	52
12. évfolyam	67
MELLÉKLETEK.....	79
Az érettségi vizsgakövetelményekhez kapcsolódó általános és egyedi fogalmak	79

A FÖLDRAJZ TANTÁRGY HELYE ÉS SZEREPE AZ OKTATÁSBAN

A földrajztudomány a természeti és társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában is. A földrajz tanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei – és ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket.

Napjaink földrajzoktatása a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajz tanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez értékelésre, problémamegoldásra, jövőképzésre ösztönöz. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

Egyre nagyobb szerepet kapnak az infokommunikációs eszközök a tanítás során, használatuk hozzájárul a tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és

etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaorientációját is jelentősen támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben csakúgy, mint különböző információhordozókból.

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége.

A digitális kompetenciák: A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos, az interaktív és a kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

7–8. ÉVFOLYAM

A 7-8. évfolyamon a földrajz tantárgy óraszám:

2 óra/hétà 7. évfolyamon és 1 óra/hét à 8. évfolyamon.

A témakörök áttekintő táblázata 7. évfolyam esetén:

Témakör neve	Óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben	4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	5
Magyarország földrajza	25
A Kárpát-medence térsége	8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai: Európa földrajza	22
A földrajzi övezetesség rendszere: mérsékelt övezet	4
Év végi ismétlés:	4
Összes óraszám	72

A témakörök áttekintő táblázata 8. évfolyam esetén:

Témakör neve	Óraszám
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai: Európán kívüli kontinensek földrajza	20
A földrajzi övezetesség rendszere: forró, hideg, függőleges övezetesség	4
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	10
Év végi ismétlés:	2
Összes óraszám	36

Óraterv: 7. évfolyam

Témakörök	Órák felhasználása			Összes óraszám
	Új ismeret közlése	Gyakorlati óra	Ismétlés, összegzés, értékelés	
Tájékozódás a földrajzi térben	1	3	0	4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	3	2	0	5
Magyarország földrajza	18	5	2	25
A Kárpát-medence térsége	6	1	1	8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai: Európa földrajza	15	5	2	22
A földrajzi övezetesség rendszere: mérsékelt övezet	3	1	0	4
Év végi ismétlés			4	4
Összes óraszám	46	17	9	72

Óratervezet: 8. évfolyam

Témakörök	Órák felhasználása			Összes óraszám
	Új ismeret közlése	Gyakorlati óra	Ismétlés, összegzés, értékelés	
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai: Európán kívüli kontinensek földrajza	15	3	2	20
A földrajzi övezetesség rendszere: forró, hideg, függőleges övezetesség	3	1	0	4
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	6	3	1	10
Év végi ismétlés			2	2
Összes óraszám	24	7	5	36

Tantárgy alapvető követelményei:

Az 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra épít a 7. évfolyamon kezdődő földrajzoktatás.

A kerettantervi szabályozással összhangban a 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlítja tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerezés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;

- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

7. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Tájékozódás a földrajzi térben				Órakeret 4 óra	Multidiszciplináris tevékenység
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám		
Az órakeret felhasználása	1	3	0	4		
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket. – tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonságosan leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket; – gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével; – el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket; – azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit. 					
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> - A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése - A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése - Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése - Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése - Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével - Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz - A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete - A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete 				<p>Matematika – térkép méretaránya és részletessége közötti kapcsolat</p> <p>Informatika – digitális eszközök használata, szoftverek megismerése</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése, problémák megoldása - A térkép fogalma és jelrendszere - A hagyományos és digitális térképek fajtái - Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek) - A földrajzi helymeghatározás módszerei 				
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza			Órakeret 5 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	3	2	0	5	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait; - szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait - elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; - összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket; - javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére; - érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> - A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése - Az adott terület komplex földrajzi elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése - A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése - A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása - Véleményalkotás a lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatokról - Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése 				<p>Biológia – természeti értékek megismerése, védelme</p> <p>Történelem – kulturális örökségek</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben - A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása - A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése 				
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Magyarország földrajza			Órakeret 25 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	18	5	2	25	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit; - összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket; - ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában; - népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; - következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire; - elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; - híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; - reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> - Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése - Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése - A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése 				<p>Biológia – természeti értékek megismerése, védelme</p> <p>Történelem – kulturális örökségek</p> <p>Informatika – információ feldolgozásának módjain keresztül</p> <p>Magyar nyelvtan – retorika fejlesztése</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése - Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan - A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során - A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával - Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire - Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői - Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében - Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata - Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján - Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok - Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése - A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése 				Matematika – idősoros és tematikus adatok elemzése	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A Kárpát-medence térsége				Órakeret 8 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám		
	6	1	1	8		
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit; – példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, 					

	<p>megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; - bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit; - következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire; - híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; - nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt. 					
<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével - A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján - Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével - A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével - A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése - Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása - A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése - A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése - A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása - A medence, mint társadalmi-gazdasági egység - Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében - A Kárpát-medence térségének nagytájai - Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében 				<p>Biológia – természeti értékek megismerése, védelme</p> <p>Fizika – időjárási jelenségek magyarázata</p> <p>Történelem – kulturális örökségek</p> <p>Informatika – információ feldolgozásának módjain keresztül</p>	
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>Európa földrajza</p>				<p>Órakeret 22 óra</p>	<p>Multidiszciplináris tevékenység</p>
<p>Az órakeret felhasználása</p>	<p>Új ismeretek</p> <p>15</p>	<p>Gyakorlat</p> <p>5</p>	<p>Ismétlés, mérés</p> <p>2</p>	<p>Összes óraszám</p> <p>22</p>		

<p style="text-align: center;">Tanulási eredmények</p>	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat; - probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit; - ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét; - ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat; - népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; - foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük; - bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit; - elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; - ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában; - híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; - reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik; - nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt. 	
<p style="text-align: center;">A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése - A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során - Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése - Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése - A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése 	<p>Biológia – környezeti gondok azonosítása</p> <p>Történelem – Európai Unió kialakulása; regionális fejlettségbeli különbségek okai</p> <p>Informatika – információ feldolgozásának módjain keresztül</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése - Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal - Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata - Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében - Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője 				
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség rendszere: mérsékelt övezet			Órakeret 4 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	3	1	0	4	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit; – összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben; – példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére; – helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer; – példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg; – ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában; – az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra; – a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> - A földrajzi övezetesség elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése - Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése - Környezettudatosság fejlesztése az egyes öveket érintő környezeti problémák megismertetésével - A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise 				<p>Biológia – élővilág</p> <p>Matematikai – éghajlati adatok leolvasása, egyszerű diagramok szerkesztése</p> <p>Informatika – információ feldolgozásának módjain keresztül</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával - Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése - Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése - A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása - A mérsékelt övezet törvényszerűségei és jellemzői 	
--	---	--

8. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Az Európán kívüli kontinensek földrajza				Órakeret 20 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám		
	15	3	2	20		
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat; - probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit; - bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit. - ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat; - népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; - foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük; - híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; - nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt; - példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat; - a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére. 					

<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése - A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása - A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása - Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban - Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével - A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján - Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján - Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása - A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján - Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján - A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján - A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával - A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján - A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján - Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra - Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái - A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok - Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai 	<p>Biológia – az élővilág megismerése, különlegességek kialakulásának magyarázata</p> <p>Matematika – adatok feldolgozása</p> <p>Történelem</p> <p>Informatika – digitális eszközök használata, szoftverek megismerése</p>
---	---	--

	<p>kultúra a mindennapokban; Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok 				
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség rendszere: forró, hideg és függőleges övezetesség			Órakeret 4 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	3	1	0	4	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit; - összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben; - példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére; - helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer; - példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg; - ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában; - az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra; - a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére. 				

<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése - Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése - Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével - A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése - A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise - Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával - Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése - Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése - A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása - A forró és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői - A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései 				<p>Biológia – élővilág Matematikai – éghajlati adatok leolvasása, egyszerű diagramok szerkesztése Informatika – információ feldolgozásának módjain keresztül</p>	
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa</p>			<p>Órakeret 10 óra</p>	<p>Multidiszciplináris tevékenység</p>	
<p>Az órakeret felhasználása</p>	<p>Új ismeretek</p>	<p>Gyakorlat</p>	<p>Ismétlés, mérés</p>	<p>Összes óraszám</p>		
<p>Tanulási eredmények</p>	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat; – népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; – értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat; – megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket; – példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira; – érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett; – életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése); – foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük. 					
<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan 				<p>Történelem és állampolgári ismeretek –</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése - A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban - Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik - A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben - Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása - A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése - Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása - A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése - Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása - A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése - A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai - A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás - Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései - A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései - A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői - A munka világának résztvevői és jellemzőik 	<p>globalizáció, piacgazdaság</p> <p>Matematika – adatok elemzése, pénzügyi számítások</p> <p>Kémia – energiahordozók és felhasználásuk</p> <p>Informatika – információ feldolgozásának módjain keresztül</p>
--	---	--

Szakszó-, és fogalomtár, topográfiai fogalmak:

földrajzi fókálózat, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítójak, méretarány, aránymérték, szintvonal

kulturális érték, természeti érték

erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás

agglomeráció, deltatorokolat, elöregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorokolat, vendégmunkás éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatársaság, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtársaság)

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

Topográfiai fogalmak:

Magyarország

Nagytajak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja

Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, vármegyéi, vármegyeszékhelyei

Kárpát-medence

Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

Európa

A földrész részei: Dél-, Észak-, Kelet-, Kelet-Közép-, Közép- és Nyugat-Európa;

Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga

Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szezei-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippiföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippiföld, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárgafolyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

Digitális kompetencia fejlesztése: a földrajz tantárgy kiválóan alkalmas a digitális kompetencia fejlesztésére. 7-8. évfolyamon kiemelt feladat, hogy a tanulók a megfelelő forráskritikával élve tudják felhasználni az információkat, magabiztosan használják az aktuális adatokat és információkat. Tanuljanak meg közösen dolgozni az online feladatokon anélkül, hogy bárkinek is sérülne a személyiségi joga. Nem csak az internethasználat, hanem a különböző szoftverek megismerése is fontos, így az informatika tantárgy keretein belül tanult ismeretek jól felhasználhatók a földrajzhoz kapcsolódó feladatok megoldása során is.

Differenciálás:

A tanórai differenciálás alapfeladat, amikor a tanuló rendelkezik az ehhez szükséges szakértői javaslattal és igazgatói engedéllyel. Ezen kívül az egyes témakörök feldolgozása során egyéni feladatokkal, egyénre szabott szinten megoldandó feladatokkal történik.

Multidiszciplináris tevékenység:

A tantárgy jellegéből adódóan mind a természettudományok, mind a társadalomtudományok felé lehetőség nyílik az együttműködésre, kapcsolódásra.

Értékelés szempontjai:

Alapvető cél annak vizsgálata, rendelkezik-e a tanuló kellő kompetenciával: hogyan fejlődik tudásának, képességeinek, készségeinek rendszere a földrajz tantárgy által közvetített értékek elsajátításával.

Az értékelésnek döntően a tevékenységek megnyilvánulásaira, az önálló munkavégzésre és az összefüggések meglátásának különböző szintjeire kell irányulnia – a fokozatosság elve és az életkorra jellemző pszichikus fejlődés figyelembe vételével.

Az alábbiakban felsorolt értékelési szempontok közül válogatva azokat kell kiemelni, amelyek a tanulók életkorához, a tananyag jellegéhez (annak mélységéhez) és a feldolgozási képességek fokozatos fejlődéséhez, a tanulói kompetenciák bővüléséhez igazodnak.

A földrajz tantárgy esetén az értékelés lehet írásban, szóban, beadandó feladatot lehet értékelni, prezentációt, szorgalmi feladatot, kiadott munkát, amit a diákok önállóan, csoportban, vagy párban elvégeznek, mindig az előre meghatározott követelményeknek megfelelően. Az értékelés mindig a pedagógiai programnak megfelelően, az a iskola érvényes vizsgaszabályzata szerint történik.

Az értékelés részletes szabályozása az iskolai Pedagógia Programban szerepel.

Osztályzatok, értékelés:

Az iskola pedagógiai programja kimondja, hogy a minimum jegy az alapóraszám + 1 jegy. Földrajz tantárgy esetében az iskolában megtartott alapóraszám az 2+1 jegy a minimum, így legalább 3 jegynek kell lennie félévente. Az iskolában az érettségi előkészítő fakultáción – kislevelezesen – kapott érdemjegyet beleszámít az alapórán kapott jegybe félévkor és évvégén. Külön tantárgyi felsorolást, félévkor, illetve évvégén külön jegyet, külön tantárgyat nem kap a diák

fakultáció esetén. Egy értékelése lesz: földrajz tantárgy, csak az óraszám fog megemelkedni. A földrajz tantárgyat lehet osztályozni: írásbeli jegyként, ha írásbeli számonkérésre kerül a sor feladattípusok lehetnek hagyományos (papír) illetve digitális alapúak, és szóbeli feleletként. A szóbeli feleletnek nagyon fontos szerepe van, hiszen ez készíti fel a diákokat az a kommunikációs képességének fejlődésére. A házi feladatokat, beadandókat, prezentációkat is lehet és kell is értékelni, ha ezt előre jeleztük, illetve, ha pontosan rögzítettük a feladat követelményeit. A diák tanulmányi átlaga érje el a minimum 2,0 –ás átlagot a tanév végén, ahhoz, hogy a következő évfolyamba léphessen, illetve, hogy a tantárgy követelményeinek megfeleljen.

Osztályzatokat 1-2-3-4-5 érdemjeggyel jegyezzük fel a naplóba.

Helyi sajátosságok:

Minden tanteremben van fehér tábla felület, ahol projektor használható. A digitális oktatáshoz használt, szükséges eszközöknek csak kevés része áll a rendelkezésünkre – laptop, projektor- okostáblánk egy van az épületben, és nem mindig abba a terembe esik a földrajz óra, ahol az okostábla van. IKT eszközöket megpróbáljuk maximálisan használni, bár az ellátottság kevésbé mondható jónak. Speciálisan földrajz tantárgyra felszerelt szaktanterem nem áll rendelkezésünkre.

Tankönyv kiválasztás:

A munkaközösségben a földrajzot tanító kollégák között nagy egyetértés van a tankönyvekkel kapcsolatban. Az egységességre törekszünk évek óta, mind a tankönyveket, mind a munkafüzeteket és az atlaszt tekintve.

7-8. évfolyamra:

Tankönyv és munkafüzet:

OH-FOL78TA; Arday István, Szöllősy László (tananyagfejlesztők): Földrajz tankönyv
7-8.

OH-FOL78MA; Láng György, Pokk Péter (tananyagfejlesztők): Földrajz munkafüzet
7-8.

Atlasz:

FI-506010903/2; dr. Balassa Bettina, dr. Csüllög Gábor (et al.) (tananyagfejlesztők): Földrajzi atlasz középiskolásoknak

Magasabb évfolyamba lépés kritériumai:

7. évfolyam:

A tanuló:

- tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonságosan leolvassa azok információtartalmát, gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;
- ismeri közvetlen lakókörnyezete földrajzi jellemzőit, környezetvédelmi problémáit

- ismeri Magyarország nagy tájat, Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, összehasonlít hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit Magyarország tekintetében
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le.
- ismeri a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
- ismeri Európa nagy régióit, tájait és jellemzőiket, a nagyobb országokat biztonsággal megtalálja a térképen és megnevezi fővárosukat, megnevezi az egyes országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat, ismeri az Európai Unió legfontosabb jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét;
- bemutatja a mérsékelt övezet és öveinek főbb jellemzőit;

A diák a saját képességeihez mérten törekedjen tudásának maximumára, hozza ki magából a legjobbat a tanév során, hozzáállása, lelkesedése, érdeklődése, figyelme, koncentrációja, kitartása kísérelje végig tanulmányai alatt.

Tanulmányi átlaga évvégén érje el a minimum 2,0-s átlagot, **hogyan nyolcadik évfolyamba léphessen.**

8. évfolyam:

A tanuló:

- megnevezi az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat, jellemzi az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, környezeti problémáit;
- bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismeri az övezetek, övek kialakulásának okait és az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit;
- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat, népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat, megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket, tisztában van a tudatos fogyasztói magatartással, pénzügyi ismereteit életkorának megfelelő helyzetben alkalmazza;

A diák a saját képességeihez mérten törekedjen tudásának maximumára, hozza ki magából a legjobbat a tanév során, hozzáállása, lelkesedése, érdeklődése, figyelme, koncentrációja, kitartása kísérelje végig tanulmányai alatt.

Tanulmányi átlaga évvégén érje el a minimum 2,0-s átlagot, **hogyan kilencedik évfolyamba léphessen.**

9-10. ÉVFOLYAM

A 9.-10. évfolyamon a földrajz tantárgy óraszámja:

2 óra/ hét a 9. évfolyamon és 1 óra / hét a 10. évfolyamon.

A témakörök áttekintő táblázata 9. évfolyam esetén:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	6
A kőzetburok	11
A légkör	9
A vízburok	7
A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései	15
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században	7
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	13
Év végi ismétlés:	4
Összes óraszám	72

A témakörök áttekintő táblázata 10. évfolyam esetén:

A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	18
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században	9
A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban	7
Év végi ismétlés:	2
Összes óraszám	36

Óraterv: 9. évfolyam

Témakörök	Órák felhasználása			Összes óraszám
	Új ismeret közlése	Gyakorlati óra	Ismétlés, összegzés, értékelés	
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	4	1	1	6
A kőzetburok	8	2	1	11
A légkör	8		1	9
A vízburok	6		1	7
A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései	13	1	1	15
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században	6		1	7
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	11	1	1	13
Év végi ismétlés			4	4
Összes óraszám	56	5	11	72

Óraterv: 10. évfolyam

Témakörök	Órák felhasználása			Összes óraszám
	Új ismeret közlése	Gyakorlati óra	Ismétlés, összegzés, értékelés	

A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	15	2	1	18
A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban	5	1	1	7
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században	7	1	1	9
Év végi ismétlés			2	2
Összes óraszám	27	4	5	36

Tantárgy alapvető követelményei:

A 9–10. évfolyamos földrajz tananyag a természeti és társadalmi környezet összefüggéseivel, kölcsönhatásaival foglalkozik, és tudatosan épít az általános iskolában elsajátított földrajzi, természet- és társadalomtudományi ismeretekre. A középiskolai tananyag a múltból kiindulva a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges jövőbeli következményeire összpontosít, építve a hagyományos és digitális térképi, grafikus és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra.

A középiskolai évfolyamok tananyaga a geoszférák természeti, társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatait állítja a középpontba, kiemelt hangsúlyt helyezve a térbeli folyamatok közötti összefüggésekre, kölcsönhatásokra. A 9. évfolyam feladata a kozmikus környezet, valamint a geoszférák természeti folyamatainak, törvényszerűségeinek megismertetése és megértetése, a tananyag-feldolgozás fókuszába állítva a folyamatok összefüggéseinek és hatásmechanizmusainak bemutatását, a földrajzi eredetű veszélyek és kockázatok felismerését, illetve a természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok közti kapcsolatok feltárását. A 10. évfolyam kiemelt feladata a 21. század jellemző társadalmi és gazdasági folyamatainak, a mindinkább globális léptékben szerveződő világgazdaság térbeli sajátosságainak feltárása a tanulók előtt. Ugyancsak a tantárgy feladata ezen az évfolyamon az egész bolygónk jövőjét meghatározó természet-, társadalom- és gazdaságföldrajzi okokra visszavezethető problémák, veszélyhelyzetek összefüggésekben történő bemutatása, a mind nagyobb mértékű fogyasztás és a fenntarthatóság között feszülő ellentétek problémaközpontú feldolgozása, illetve az egyéni szerepvállalás lehetőségeinek és fontosságának felismertetése.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban is fontosnak tartja a tananyag feldolgozása során elsajátított földrajzi tudás és a mindennapi élet történései, döntéshelyzetei közötti kapcsolatok bemutatását. Tudatosan épít a tanulók más forrásokból (média, világháló, utazások stb.) megszerzett földrajzi ismereteinek és a korábbi évfolyamokon kialakított készségek, képességek és saját tapasztalatok tanórai alkalmazására.

A középiskolai földrajzoktatás komplex és szemléletformáló ismeretanyaga révén segíti a tanuló pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy a középiskolai földrajzi tanulmányok befejezésekor a tanuló biztonsággal eligazodjon a természeti és társadalmi környezetben, illetve földrajzi ismereteit alkalmazni tudja a mindennapi életben. Fontos szerepet játszik abban, hogy a tanuló felnőtt élete során reálisan tudja értékelni a természeti veszélyeket és környezeti kockázatokat, ezzel összefüggésben tudjon helyes döntést hozni. Kialakítja a tanulóban a földrajzi problémák iránti érzékenységet, valamint az azokra való reflektálás, a tudatos és felelős véleménynyilvánítás képességét.

A földrajzoktatás ahhoz is hozzájárul, hogy az iskolából kilépő tanuló képes legyen felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során, valamint kialakuljon benne az igény arra, hogy későbbi élete folyamán önállóan tovább gyarapítsa földrajzi ismereteit.

A 9–10. évfolyamon a természet- és társadalomföldrajzi folyamatok közti kapcsolatrendszerek bemutatása révén továbbra is kiemelt feladat az analízis és szintetizáló földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése, a tanulók ismereteinek rendszerezése. További kiemelt feladat a geoszférák jellemzőinek, törvényszerűségeinek és változásainak, valamint az ember geoszférát befolyásoló társadalmi és gazdasági tevékenységeinek megismerésén keresztül a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható

szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése. A 9. és 10. évfolyamos földrajz tananyag témaköreinek feldolgozása során a tanuló:

- földrajzi tartalmú adatok, információk alapján következtetéseket von le, tendenciákat ismer fel és várható következményeket (prognózist) fogalmaz meg;
- feltárja a földrajzi folyamatok, jelenségek közötti hasonlóságokat és eltéréseket, különböző szempontok alapján rendszerezi azokat;
- földrajzi megfigyelést, vizsgálatot, kísérletet tervez és valósít meg, az eredményeket értelmezi;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől, adatokat, információkat értékel;
- önálló, érvekkel alátámasztott véleményét fogalmaz meg földrajzi kérdésekben.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, valamint a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- céljainak megfelelően kiválasztja és önállóan használja a hagyományos, illetve digitális információforrásokat és adatbázisokat;
- adatokat rendszerez és ábrázol hagyományos és digitális eszközök segítségével;
- földrajzi tartalmú szövegek alapján lényegkiemelő összefoglalót készít szóban és írásban;
- megadott szempontok alapján alapvető földrajzi-földtani folyamatokkal, tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez;
- digitális eszközök segítségével bemutat és értelmez földrajzi jelenségeket, folyamatokat, törvényszerűségeket, összefüggéseket.

9. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Tájékozódás a kozmikus térben és az időben				Órakeret 6 óra	Multidiszciplináris tevékenység
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám		
Az órakeret felhasználása	4	1	1	6		
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudatosan használja a földrajzi és a kozmikus térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket, ismeri a légi- és űrfelvételek sajátosságait, alkalmazási területeit; – térszemlélettel rendelkezik a csillagászati és a földrajzi térben. – érti a Világegyetem tér- és időbeli léptékeit, elhelyezi a Földet a Világegyetemben és a Naprendszerben; – ismeri a Föld, a Hold és a bolygók jellemzőit, mozgásait, valamint ezek következményeit, összefüggéseit; – értelmezi a Nap és a Naprendszer jelenségeit, folyamatait, azok földi hatásait; – egyszerű csillagászati és időszámítással kapcsolatos feladatokat, számításokat végez; 					

	<ul style="list-style-type: none"> – problémaközpontú feladatokat old meg, környezeti változásokat hasonlít össze térképek és légi- vagy űrfelvételek párhuzamos használatával. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – A különböző léptékű és típusú térképek és műholdfelvételek összehasonlításával, valamint a segítségükkel történő környezeti változások megfigyelésével és elemzésével az analízáló és szintetizáló, valamint a problémaközpontú gondolkodás fejlesztése – A témakörhöz kapcsolódó online, szabad felhasználású szoftverek órai, frontális vagy csoportmunka keretek között és önálló munkában történő alkalmazásával a digitális kompetencia és a szociális készségek fejlesztése – A földrajzi térben való tájékozódás fejlesztése a különböző léptékű és típusú térképek és műholdfelvételek alkalmazásával – A műholdfelvételek, a GPS online alkalmazása kapcsán a digitális kompetencia fejlesztése – A csillagászati és időszámítási feladatok elvégzésével a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése – A Világegyetem és a Naprendszer jellemzőinek ismeretével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése – A naptevékenység és a Föld mozgásainak részletes ismerete révén az analízáló és szintetizáló gondolkodás fejlesztése – A csillagászzal kapcsolatos újdonságok (cikkek, hírek) önálló feldolgozása kapcsán az értékelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése – A Föld helye a Naprendszerben, a Föld mozgásai és ennek földrajzi következményei – A Naprendszer bolygótípusainak általános jellemzése, összehasonlítása a Föld egyedi jellemvonásainak kiemelésével – A naptevékenység földi hatásai, a napenergia hasznosítási lehetőségei – Mesterséges égitestek (műholdak) szerepe a mindennapi életben – Időbeli léptékek a földrajzban: földtörténeti idő, az évi és napi időszámítás 				Történelem – Középkor eseményei. Vallások, néphitek kialakulása. Ősi kultúrák hagyományai
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A közetburok			Órakeret 11 óra	Multidisziplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	8	2	1	11	
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:				
	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri a Föld felépítésének törvényszerűségeit; – párhuzamot tud vonni a jelenlegi és múltbeli földrajzi folyamatok között; 				

	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri a kőzetburok folyamataihoz kapcsolódó földtani veszélyek okait, következményeit, tér- és időbeli jellemzőit, illetve elemzi az alkalmazkodási, kármegelőzési lehetőségeket; – érti a különböző kőzettani felépítésű területek eltérő környezeti érzékenysége, terhelhetősége közti összefüggéseket. – összefüggéseiben mutatja be a lemeztektonika és az azt kísérő jelenségek (földrengések, vulkanizmus, hegységképződés) kapcsolatát, térbeliségét, illetve magyarázza a kőzetlemezmozgások lokális és az adott helyen túlmutató globális hatásait; – felismeri az alapvető ásványokat és kőzeteket, tud példákat említeni azok gazdasági és mindennapi életben való hasznosítására. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – A földtani folyamatok, kockázatok és veszélyek ismeretével a problémamegoldó, analízáló és szintetizáló gondolkodás fejlesztése – A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásainak és alkalmazási módjainak ismeretével a földrajzi térszemlélet, a rendszerben való gondolkodás és a környezettudatos, fenntarthatóságra törekvő magatartás fejlesztése – A lemeztektonika folyamatát bemutató ábrák, modellek és animációk elemzésével az ábraelemző képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése – A földrengések folyamatát (okai, következményei, kármegelőzési lehetőségek) bemutató forrásszövegek feldolgozásával a szövegértési és -elemző képesség, valamint a mérlegelő gondolkodás és véleményalkotás fejlesztése – A Föld felépítésének törvényszerűségei – Lemeztektonika és az azt kísérő folyamatok (földrengések, vulkanizmus, hegységképződés), összefüggéseik – A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásai és alkalmazkodási stratégiák (geotermikus energia hasznosítása, földtani kockázatok és veszélyek) – Alapvető ásványok és kőzetek felismerése, egyszerű vizsgálata és gazdasági hasznosításaik, a bányászott nyersanyagok 21. századi hasznosítási trendjei 				Fizika - Bolygók mozgástörvényei. Fizikai fogalmak, sűrűség, gravitáció, nyomás, hőmérséklet, alkalmazása Hullámmozgás terjedése Kémia – oldás, oldódás
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A légkör			Órakeret 9 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	8		1	9	
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a légkör szerkezetét, fizikai és kémiai jellemzőit, magyarázza az ezekben bekövetkező változások mindennapi életre gyakorolt hatását; – megnevezi a légkör legfőbb szennyező forrásait és a szennyeződés következményeit, érti a lokálisan ható 				

	<p>légszennyező folyamatok globális következményeit. összefüggéseiben mutatja be a légköri folyamatokat és jelenségeket, illetve összekapcsolja ezeket az időjárás alakulásával;</p> <ul style="list-style-type: none"> – időjárási térképeket és előrejelzéseket értelmez, egyszerű prognózisokat készít; – felismeri a szélsőséges időjárási helyzeteket, és tud a helyzetnek megfelelően cselekedni; – a légkör globális változásaival foglalkozó forrásokat elemez, érveken alapuló véleményt fogalmaz meg a témával összefüggésben; – magyarázza az éghajlatváltozás okait, valamint helyi, regionális, globális következményeit. 	
<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az időjárás és az éghajlat közti különbségek és jellemzőik ismeretével a logikai és a rendszerben való gondolkodás fejlesztése – Az időjárás témaköréhez kapcsolódó műholdfelvételek online alkalmazása kapcsán a digitális kompetencia fejlesztése – A légkör témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzésének, adott szempontok szerinti megfigyelésének és értelmezésének fejlesztése – Az éghajlatváltozás globális és lokális okainak, következményeinek, mérséklési és alkalmazási stratégiáinak ismeretével a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése – Az éghajlatváltozással (okai, következményei, mérséklési stratégiák) kapcsolatos, hagyományos és online forrásszövegek elemzése és szóbeli értékelése kapcsán a szövegértési, kommunikációs és digitális kompetencia fejlesztése – A légkör szerkezete, fizikai és kémiai jellemzői – A levegő felmelegedése és az azt befolyásoló tényezők – Légköri folyamatok és jelenségek (felhő- és csapadékképződés, légköri képződmények: ciklon, anticiklon, trópusi ciklonok, időjárási frontok) – A légköri folyamatok mint megújuló energiaforrások – Időjárási szélsőségek felismerése (pl.: tornádó, jégeső, aszály) – Időjárási jelenségek értelmezése (pl.: időjárás-jelentések) – Földi légkörzés, monszunszelek – A légkör globális változásai és problémái (ózonréteg elvékonyodása, savas esők, éghajlatváltozás, szmog): okok és következmények – Az éghajlatváltozás következményei Magyarországon, mérséklési és alkalmazkodási stratégiák 	<p>Fizika – mozgásformák, sűrűség, egyenes vonalon egyenletesen gyorsuló mozgás</p> <p>Magyar irodalom - MAMA – József Attila – „csak a mamára gondolok mindig”, (Nagy Földi légkörzés)</p> <p>Kémia – Oxigén, nemesgázok</p> <p>Biológia – életközösségek, élet feltételei</p> <p>Történelem – Nagy földrajzi felfedezések</p>

Tematikai egység/Fejlesztési cél	A vízburok				Órakeret 7 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek 6	Gyakorlat	Ismétlés, mérés 1	Összes óraszám 7		
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusait, azok jellemzőit, a mennyiségi és minőségi viszonyait befolyásoló tényezőket, a víztípusok közötti összefüggéseket; – igazolja a felszíni és felszín alatti vizek egyre fontosabbá váló erőforrásszerepét és gazdasági vonatkozásait, bizonyítja a víz társadalmi folyamatokat befolyásoló természetét, védelmének szükségességét. – ismeri a vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek okait, és reálisan számol a várható következményekkel; – tudatában van a személyes szerepvállalások értékének a globális vízgazdálkodás és éghajlatváltozás rendszerében. 					
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – A vízburok témakörével kapcsolatos ismeretek mindennapi életben történő alkalmazásának erősítése, ezáltal az analizáló és szintetizáló gondolkodás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint az egyéni és közösségi felelősség fejlesztése – A vízburok témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzésével, adott szempontok szerinti megfigyelésével és értelmezésével a levegőburok és a vízburok összefüggéseinek igazolása, ezáltal a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése – A vízburok témakörével kapcsolatos hagyományos és online hírek, cikkek elemzése kapcsán a mérlegelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése – A Föld vízkészlete, a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusai és azok jellemzői – A víz mint erőforrás: a gazdasági és társadalmi folyamatokat befolyásoló szerepe (ivóvízkészlet, vízenergia, ipartelepítő tényező, mezőgazdaság, migráció) – A vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek (belvíz, árvíz), a vízkészlet mennyiségi és minőségi védelme. 				<p>Fizika – hullámmozgás, körpályán való mozgás, gravitáció, erőkar, forgás, és centrifugális erő, folyadékok viselkedése.</p> <p>Biológia – életközösségek, ökológia</p>	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései				Órakeret 15 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek 13	Gyakorlat 1	Ismétlés, mérés 1	Összes óraszám 15		
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban mutatja be a földrajzi övezetesség rendszerének egyes elemeit, a természeti jellemzők társadalmi-gazdasági vonatkozásait; 					

	<ul style="list-style-type: none"> – összefüggéseiben mutatja be a talajképződés folyamatát, tájékozott a talajok gazdasági jelentőségével kapcsolatos kérdésekben, ismeri Magyarország fontosabb talajtípusait; – bemutatja a felszínformálás többtényezős összefüggéseit, ismeri és felismeri a különböző felszínformáló folyamatokhoz (szél, víz, jég) és közettípusokhoz kapcsolódóan kialakuló, felszíni és felszín alatti formakincset. – érti az ember környezetátalakító szerepét, ember és környezete kapcsolatrendszerét, illetve példák alapján igazolja az egyes geoszférák folyamatainak, jelenségeinek gazdasági következményeit, összefüggéseit; – felismeri a történelmi és a földtörténeti idő eltérő nagyságrendjét, ismeri a geoszférák fejlődésének időbeli szakaszait, meghatározó jelentőségű eseményeit. 		
<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A geoszférák egymással kölcsönösen összefüggő folyamatainak komplex elemzésével a rendszerben történő gondolkodás, az analizáló, szintetizáló és logikai gondolkodás fejlesztése – A geoszférák közötti kölcsönhatások kiemelésével a geoszférák fejlődésének időbeli szakaszaihoz kötődő, meghatározó jelentőségű földtörténeti események bemutatása – A természeti és társadalmi tényezők kölcsönhatásának ismerete által a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése – Az egyes geoszférák folyamataihoz, jelenségeihez kapcsolódó veszélyek, veszélyhelyzetek reális értékelésének kialakítása – Egyszerű talajtani kísérletek elvégzésével, értelmezésével és a geoszférák rendszerébe történő illesztésével a logikus és rendszerben történő gondolkodás fejlesztése – A talajképződés az éghajlati, hidrológiai, földtani és domborzati tényezők kölcsönhatásának tükrében – A talajok gazdasági jelentősége, talajpusztulás és talajvédelem – A külső erők felszínformálása (víz, szél, jég) – Az ember felszínformáló tevékenysége – Egyes közettípusokhoz kapcsolódó felszínformáló folyamatok – Karsztosodás, a karsztterületek környezeti és turisztikai jelentősége – A földrajzi övezetesség: a tipikus éghajlati övek elhelyezkedése, jellemző tulajdonságai, függőleges övezetességű területek <p>A természeti és társadalmi környezet jellemző kölcsönhatásai az egyes földrajzi övezetekben</p>	<p>Kémia – oldás, oldódás,</p> <p>Biológia – ökológia, életközösségek,</p>	
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században</p>	<p>Órakeret 7 óra</p>	<p>Multidiszciplináris tevékenység</p>

Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	6		1	7	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bemutatja a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, ismerteti okait és következményeit, összefüggését a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemző folyamataival és problémáival; – különböző szempontok alapján csoportosítja és jellemzi az egyes településtípusokat, bemutatja szerepkörük és szerkezetük változásait; – érti és követi a lakóhelye környékén zajló település- és területfejlődési, valamint demográfiai folyamatokat. – különböző népességi, társadalmi és kulturális jellemzők alapján bemutat egy kontinenst, országot, országcsoportot. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – Aktuális demográfiai adatok elemzésével és összehasonlításával a matematikai és logikai, valamint az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése – Aktuális hírekre, információkra történő reflektálással a felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése – A demográfiai szakaszok (átmenetek) jellemzői, a népességszám és a korösszetétel társadalmi-gazdasági következményeinek elemzésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – A 21. század jellemző népességföldrajzi folyamatainak – pl. elvándorlás, városba áramlás, migráció – térbeli vonatkozásai, ezek okainak és összefüggéseinek feltárása – A világ nyelvi, vallási és kulturális sokszínűsége – a kulturális identitás és a kulturális globalizáció földrajzi összefüggései – A településtípusok szerepének, jellemzőinek átalakulása – tanya (farm), falu, város kapcsolatrendszerének bemutatása – A 21. századi nagyvárosi élet ellentmondásai – A Föld népességszámának növekedéséből, a területi különbségekből adódó globális problémák bemutatása, a kedvezőtlen következmények mérséklési lehetőségeinek feltárása – A nagyvárosok növekedésének környezeti következményei, a környezetkárosítás mérséklésének lehetőségei, a problémák feltárásával a felelős környezeti szemlélet erősítése – Nyitottság az egyes térségek demográfiai eredetű problémáinak megismerése iránt, felelős és tényeken alapuló véleményalkotás 				<p>Biológia – szaporodás, emerek, ökológia</p> <p>Történelem – középkor, vallások kialakulása</p> <p>Angol nyelv – aktuális hírek elemzése</p>
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái			Órakeret 13 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	

	11	1	1	13	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a lakóhely adottságaiból kiindulva értelmezi a fenntartható fejlődés társadalmi, természeti, gazdasági, környezetvédelmi kihívásait; felismeri és azonosítja a földrajzi tartalmú természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti problémákat, megnevezi kialakulásuk okait, és javaslatokat fogalmaz meg megoldásukra; – rendszerezi a geoszférákat ért környezetkárosító hatásokat, bemutatja a folyamatok kölcsönhatásait; – a globális problémákhoz vezető, Földünkön egy időben jelen lévő, különböző természeti és társadalmi-gazdasági eredetű folyamatokat elemez, feltárja azok összefüggéseit, bemutatja mérséklésük lehetséges módjait és azok nehézségeit; – megnevez a környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezeteket, példákat említ azok tevékenységére, belátja és igazolja a nemzetközi összefogás szükségességét; – értelmezi a fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás fogalmát, érveket fogalmaz meg a fenntarthatóságot szem előtt tartó gazdaság, illetve gazdálkodás fontossága mellett. – példákkal igazolja a természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák társadalmi következményeit, a környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatását, a lokális szennyeződés globális következményeit; – megfogalmazza az energiahatékony, nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás lényegét, valamint példákat nevez meg a környezeti szempontok érvényesíthetőségére a termelésben és a fogyasztásban; – megkülönbözteti a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőit; – bemutatja az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelme érdekében, illetve érvényesíti saját döntéseiben a környezeti szempontokat. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – A földrajzi eredetű helyi, regionális és globális természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti veszélyhelyzetek kialakulásának magyarázata és megértése alapján az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése – Duna, csatornázás, helyi problémák, szemétszedés, víz – Duna-természetvédelem, – A geoszférákat ért környezetkárosító hatások rendszerezése és a folyamatok kölcsönhatásainak bemutatása alapján a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése – A természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák társadalmi következményeinek 				<p>Biológia – ökológiai lábnyom, ökológia, környezetvédelem</p> <p>Kémia – kölcsönhatások, kémiai reakciók</p>

	<p>bemutatásával a veszélyek és kockázatok reális értékelési képességének kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatásának és a lokális szennyeződés globális következményeinek komplex értelmezése, a hatásaikra való felkészülés és védekezés képességének kialakítása és fejlesztése - A globális problémákhoz vezető, Földünkön egy időben jelen lévő, különböző természeti és társadalmi-gazdasági eredetű folyamatok értelmezése, összefüggései, mérséklésük lehetséges módjai és azok nehézségei - Az energiahatékony, az energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása - A fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőinek bemutatásával a tudatos fogyasztóvá válás fejlesztése - A hagyományos és elektronikus vásárlás fogyasztóvédelmi szempontú összevetése - A környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezetek, a nemzetközi összefogás szükségessége - A fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás jellemzőinek bemutatásával a fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése - Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei, a tevékeny közreműködés példái a környezet védelme érdekében 	
--	---	--

10. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig				Órakeret 18 óra	Multidiszciplináris tevékenység
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám		
<p>Tanulási eredmények</p>	15	2	1	18	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerteti a gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezők szerepének átalakulását, bemutatja az egyes gazdasági ágazatok jellemzőit, értelmezi a gazdasági szerkezetváltás folyamatát; – megnevezi és értékeli a gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket; – ismerteti a világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzőit. – értelmezi és értékeli a társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatók adatait, a társadalmi-gazdasági fejlettség területi különbségeit a Föld különböző térségeiben; – értékeli az eltérő adottságok, erőforrások szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben; – modellezi a piacgazdaság működését; – megnevezi a világgazdaság működése szempontjából tipikus térségeket, országokat; – összehasonlítja az európai, ázsiai és amerikai erőterek gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak szerepét, illetve azok változását a globális világban; – összefüggéseiben mutatja be a perifériatérség társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásait, a felzárkózás lehetőségeit; – ismerteti az Európai Unió működésének földrajzi alapjait, példák segítségével bemutatja az Európai Unión belüli társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségeket, és megnevezi a felzárkózást segítő eszközöket; – értelmezi a globalizáció fogalmát, a globális világ kialakulásának és működésének feltételeit, jellemző vonásait; – példák alapján bemutatja a globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit, mindennapi életünkre gyakorolt hatását. 	
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – A társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlításával, a fejlettség területi különbségeinek elemzésével földrajzi problémák iránti érzékenység kialakítása, az azokra történő reflektálás képességének fejlesztése 				<p>Történelem – Európai Unió, Nemzetközi szervezetek, Integrációk</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - A Föld különböző térségeiben kialakult eltérő társadalmi-gazdasági fejlettség okainak elemzése alapján az értékelő gondolkodás fejlesztése - A gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezők változó szerepének, a gazdaság gyors térbeli átalakulásának bemutatásával a komplex gondolkodás képességének fejlesztése - A gazdasági szektorok világgazdaságban betöltött szerepének bemutatásával a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése - A piacgazdaság kialakulásának és működésének bemutatásával a mindennapi életben hasznosítható gazdasági, pénzügyi és vállalkozói ismeretek és képességek kialakítása és fejlesztése - A gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezők elemzésével az összefüggésekben gondolkodás képességének fejlesztése - A nemzetközi szintű munkamegosztást kialakító okok és következmények értelmezésével a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése - A globális világ kialakulásának és működésének feltételei, jellemző vonásai - A globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményeinek, mindennapi életünkre gyakorolt hatásainak rendszerezésével a véleményformálás és az értékelő gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése - A világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzői - A centrum- és perifériatérsegek kapcsolatrendszerének bemutatásával a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése - Az amerikai, az európai és az ázsiai erőter gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak szerepe a globális világban - A világgazdaság újonnan iparosodó térségeinek bemutatása, a fejlődés tényezőinek elemzése - Egyedi fejlődési utak a sajátos szerepkörrel rendelkező országok példáján - A perifériatérsegek társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásai, a felzárkózás nehézségei - Más társadalmak kultúrájának megismerése iránti érdeklődés felkeltése, a különböző kultúrák iránti tolerancia fejlesztése 	<p>Közgazdaságtan – valuta, makro -, mikroökonómia</p> <p>Informatika – digitális világ, IKT eszközök használata, okoseszközök használata, táblázatok kezelése</p>			
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban</p>	<p>Órakeret 7 óra</p>	<p>Multidiszciplináris tevékenység</p>		
<p>Az órakeret felhasználása</p>	<p>Új ismeretek 5</p>	<p>Gyakorlat 1</p>	<p>Ismétlés, mérés 1</p>	<p>Összes óraszám 7</p>	

<p>Tanulási eredmények</p>	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – magyarázza a monetáris világ működésének alapvető fogalmait, folyamatait és azok összefüggéseit, ismer nemzetközi pénzügyi szervezeteket; – bemutatja a működőtőke- és a pénztőkeáramlás sajátos vonásait, magyarázza eltérésük okait. – pénzügyi döntéshelyzeteket, aktuális pénzügyi folyamatokat értelmez és megfogalmazza a lehetséges következményeket; – pénzügyi lehetőségeit mérlegelve egyszerű költségvetést készít, értékeli a hitelfelvétel előnyeit és kockázatait; – alkalmazza megszerzett ismereteit pénzügyi döntéseiben, belátja a körültekintő, felelős pénzügyi tervezés és döntéshozatal fontosságát. 				
<p>A tematikai egység fejlesztési feladatai:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aktuális gazdasági, pénzügyi adatsorok elemzésével, értelmezésével és összehasonlításával a matematikai és logikai, valamint az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése – Aktuális pénzügyi hírekre, információkra történő reflektálással a felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése – A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével és értelmezésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – Az aktuális pénzügyi helyzetben elérhető befektetési lehetőségek összevetése az előnyök és a lehetséges veszélyek (befektetési háromszög) bemutatásával a felelős pénzügyi gondolkodás fejlesztése érdekében – A személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák feldolgozása során a megalapozott véleményalkotás az aktív pénzügyi gondolkodás, illetve a vitakészség fejlesztése érdekében – A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepének bemutatása szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, esetelemzések segítségével, a tényeken alapuló véleményformálás képességének fejlesztése – A működőtőke és a pénztőke mozgásának, világgazdasági szerepének összehasonlítása – Konkrét, az életkori sajátosságnak megfelelő tevékenységekhez költségvetés készítése, a kiadások mérlegelése – A hitelfelvétel és a fejlesztés, illetve az eladósodási kockázat összefüggéseinek bemutatása, a mindennapok példái alapján, az egyén és a nemzetgazdaságok szintjén – A globalizáció és a globális pénzügyi krízisek kialakulásának összefüggései 				<p>Közgazdaságtan – valuta, tőzsde, pénz, mikroökonómia, makroökonómia,</p> <p>Informatika – táblázatkezelés, hírek, információ, IKT eszközök, okoseszközök használata</p> <p>Angol nyelv</p>
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>Magyarország és Kárpát-medence a 21. században</p>		<p>Órakeret 9 óra</p>	<p>Multidiszciplináris tevékenység</p>	
<p>Az órakeret felhasználása</p>	<p>Új ismeretek</p>	<p>Gyakorlat</p>	<p>Ismétlés, mérés</p>	<p>Összes óraszám</p>	

	7	1	1	9	
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – példák alapján jellemzi és értékeli Magyarország társadalmi-gazdasági szerepét annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, az Európai Unióban. – bemutatja a területi fejlettségi különbségek okait és következményeit Magyarországon, megfogalmazza a felzárkózás lehetőségeit; – értékeli hazánk környezeti állapotát, megnevezi jelentősebb környezeti problémáit. 				
A tematikai egység fejlesztési feladatai:	<ul style="list-style-type: none"> – Adatok elemzésével és összehasonlításával értékeli Magyarország társadalmi-gazdasági szerepét annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, a Kárpát-medencében és az Európai Unióban – Magyarország természeti-társadalmi értékeinek bemutatásával és rendszerezésével a nemzeti identitás erősítése – Aktuális társadalmi és gazdasági folyamatok bemutatásával és rendszerezésével a véleményformálás és az értékelő gondolkodás fejlesztése – A régiók jellemzőinek összehasonlításával a tanulók aktív közreműködésén, munkáltatásán alapuló tudásépítés fejlesztése (Budapest és az agglomeráció, Észak- és Dél-Alföld régió, Középhegységi régiók, Nyugat- és Dél-Dunántúl régió) 				<p>Biológia – élővilág, életterek</p> <p>Történelem – Magyarország történelmi folyamatai, világháborúk következményei</p> <p>Informatika</p>

Szakszó-, és fogalomtár, topográfiai fogalmak:

Naprendszer, Világegyetem, Tejútrendszer, csillag, Föld-típusú bolygó (kőzetbolygó), Jupiter-típusú bolygó (gázbolygó), holdfázisok, nap- és holdfogyatkozás, naptevékenység, napenergia, helymeghatározás, helyi idő, zónaidő, időzóna

Geoszféra, geotermikus energia, kőzetlemez, lemeztectonika, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, magma, láva, vulkáni utóműködés, földkéreg, földköpeny, földmag, kőzetburok, mélytengeri árok, óceánközépi hátság, gyűrődés, vetődés, hegységrendszer, cunami, ásvány, magmás, üledékes, átalakult kőzet, ásványi nyersanyag, érc, homok, lösz, mészkő, bazalt, gránit, homokkő, kvarc, kalcit, kősó, lignit, kőszén, kőolaj, földgáz, bauxit

Troposzféra, sztratoszféra, üvegházhatás, üvegházgázok, izoterma, izobár, szél, ózonréteg, melegfront, hidegfront, ciklon, anticiklon, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, időjárás-előrejelzés, globális felmelegedés, passzátszél, nyugati(as) szél, sarki szél, tájfun, monszunszél, savas eső, tornádó, hurrikán, aszály, napenergia, szélenergia

Tenger, óceán, felszín alatti víz, talajvíz, vízfogó és víztartó réteg, artézi víz, hévíz, ásványvíz, belvíz, tó, fertő, mocsár, láp, hullámozás, tengerjárás, tengeráramlás, deltatorokolat, tölcsértorokolat, vízgyűjtő, vízváltató, vízhozam, vízállás, vízjárás, árvíz, holtág, öntözővíz, ivóvíz, ipari víz, szennyvíz, vízgazdálkodás, vízenergia

Földtörténeti idő, kormeghatározás, jégkorszak, külső erők, belső erők, aprózódás, mállás, zonális talaj, azonális talaj, humusz, talajszennyezés, talajerózió, magas part, lapos part, turzás, lagúna, meder, hordalékszállítás, sodorvonal, szurdok, sziget, zátony, árvízvédelem, villámáradás, karsztjelenség, karsztformák, gleccser, jégtakaró, moréna, fjord, erdőhatár, hóhatár, szoláris és valódi éghajlati övezetesség, függőleges övezetesség

A népesedési átmenet szakaszai, természetes szaporodás, népességrobbanás, népsűrűség, korfa, korszerkezet, világvallás, világnyelv, tanya, farm, falu, város, agglomeráció, világváros (globális város), urbanizáció (városodás, városiasodás), technopolisz, városszerkezet

Globális probléma, környezeti katasztrófa, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, túlfogyasztás, tudatos fogyasztói magatartás, fogyasztóvédelem, energiatudatosság, vízlábnyom, ENSZ, UNESCO, WHO, elszivatagosodás, ózonritkulás, savas csapadék, globális klímaváltozás, népességrobbanás

GDP, GNI, gazdasági szektorok, telepítő tényező, piac, piacgazdaság, munkamegosztás, transznacionális vállalat, beruházás, innováció, működőtőke, centrum, félperiféria, periféria, újonnan iparosodott országok, BRICS országok, ipari park, robotizáció

Régió, idegenforgalmi régió, ipari park, logisztikai központ, agglomerálódó térség, területi fejlettségi különbség, eurorégió

Működőtőke, pénztőke, befektetés, vállalkozás, részvény, kötvény, fix és változó kamatozású hitel, kamat, hozam, kockázat, lekötöttség (likviditás), adósságsapda, infláció, költségvetés, BUX-index, Dow Jones-index, THM, EBKM, IMF, Világbank, állami és EU-támogatás, támogatott hitel, önerő

Topográfiai fogalmak:

Afrikai-lemez, Antarktisz-lemez, Ausztrál–Indiai-lemez, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer; Etna, Mount St. Helens, Popocatépetl, Vezúv

Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger

Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Japán-tenger, Karib (Antilla)-tenger, Kaszpi-tenger, La Manche, Mexikói-öböl, Perzsa (Arab)-öböl, Vörös-tenger Aral-tó, Bajkál-tó, Balaton, Boden-tó, Csád-tó, Fertő, Garda-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Hévízi-tó, Holt-tenger, Ladoga-tó, Nagy-tavak, Szelidi-tó, Szent Anna-tó, Tanganyika-tó, Tisza-tó, Velencei-tó, Viktória-tó

Boszporusz, Duna–Majna–Rajna vízi út, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szuézi-csatorna Amazonas, Colorado, Duna, Elba, Jangce, Kongó, Mississippi, Ob, Pó, Rajna, Sárga-folyó, Temze, Volga

Észak-atlanti áramlás, Golf-áramlás, Labrador-áramlás, Humboldt-áramlás

BosWash megalopolisz, Jeruzsálem, Mekka, Vatikán

Európa

Országok: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság (Nagy-Britannia), Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna

Városok: Bécs, Berlin, Bern, Birmingham, Brüsszel, Bukarest, Dublin, Frankfurt, Genf, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Moszkva, München, Oslo, Párizs, Prága, Riga, Róma, Rotterdam, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Szentpétervár, Szófia, Tallinn, Torino, Trieszt, Varsó, Velence, Vilnius, Volgograd, Zágráb, Zürich

Közép-angliai iparvidék, olasz ipari háromszög, Randstad, Ruhr-vidék

Afrika

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria, Algéria, Tunézia

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó, Venezuela, Panama, Chile, Kolumbia

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC, Atlanta, Dallas, Seattle, Santiago, Bogotá

Ausztrália és Óceánia

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország

Városok: Ankara, Bagdad, Bangkok, Kalkutta, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Manila, Mekka, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

Magyarország:

Régiók, vármegyék és központjaik

Főbb települések: Ajka, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Békéscsaba, Budapest, Bük, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Makó, Miskolc, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros

Digitális kompetenciáját: a földrajz tantárgy kiválóan alkalmas a digitális kompetencia fejlesztésére. Az utóbbi idők rákényszerítette a pedagógusokat és a diákokat egyaránt az IKT eszközök mindennapos használatára. Számos lehetőség van a világhálón, amellyel a földrajz tantárgy érdekessé, izgalmassá és használhatóvá tehető. Rengeteg feladat -, feladattípust, ötletet lehet használni a tanórákon, és esetleg gyakorlásra otthoni körülmények között. Okostankönyvek használata esetén nem szükséges a papír alapú tankönyv mindennapos használata. Feladatok online, elektronikusan elérhetőek. Az okoseszközöket tökéletesen lehet használni elemzésre, keresésre, természetföldrajzi szépségek megkeresésére, megnézésére, a globális jelenségek nyomon követésére. Az aktuális földrajzi információkról, hírekről azonnal lehet értesülni. A földrajz tantárggyal nagy mértékben fejleszhető a digitális kompetencia.

Differenciálás:

A földrajz tantárgy esetében néha differenciálni kell. A differenciálás már az alapórákon is előfordul. Ha valakinek több idő, több gyakorlás kell az egyik vagy másik feladatrészhez, témakörhöz, akkor van rá lehetősége. Van, aki gyorsabban elsajátít egy feladatot, van, aki lassabban. Sok türelemmel és segítő irányítással végzik a munkájukat a kollégák. Van olyan diák, aki a topográfiai anyagot könnyebben meg tudja tanulni, könnyebben tájékozódik, gyorsabban megtalál valamit a digitális világban. Az SNI, BTMN, -es diákok a számonkéréseknél, illetve a felkészülésnél több időt kapnak, ami a hivatalos szervek javaslata alapján jár nekik. Az ügyesebb, érdeklődőbb tanulók versenyeken vehetnek részt, nekik külön feladat, ismeret kibővítő anyag, több információ is adható, amit feldolgozhat, prezentálhat.

Multidiszciplináris tevékenység:

A földrajz tantárgy nagyon jól átfogja a természet-, és gazdaságtudományi ismereteket. Számos tantárgyi kapcsolat lehetséges a tanórákon, tanórákon kívül: a természetföldrajzhoz szorosan kapcsolódik a biológia, kémia, fizika. Ezek törvényszerűségeik, összefüggéseik gyakran előfordulnak. A gazdaságföldrajzhoz szorosan kapcsolódik a történelem, (akár az egyetemes-, akár a magyar történelem eseményei), informatika, matematika, magyar irodalom, angol nyelv – ezen számos aktualitás elérhető.

Értékelés szempontjai:

Alapvető cél annak vizsgálata, rendelkezik-e a tanuló kellő kompetenciával: hogyan fejlődik tudásának, képességeinek, készségeinek rendszere a földrajz tantárgy által közvetített értékek elsajátításával.

Az értékelésnek döntően a tevékenységek megnyilvánulásaira, az önálló munkavégzésre és az összefüggések meglátásának különböző szintjeire kell irányulnia – a fokozatosság elve és az életkorra jellemző pszichikus fejlődés figyelembevételével.

Az alábbiakban felsorolt értékelési szempontok közül válogatva azokat kell kiemelni, amelyek a tanulók életkorához, a tananyag jellegéhez (annak mélységéhez) s a feldolgozási képességek fokozatos fejlődéséhez, a tanulói kompetenciák bővüléséhez igazodnak.

A földrajz tantárgy esetén az értékelés lehet írásban, szóban, beadandó feladatot lehet értékelni, prezentációt, szorgalmi feladatot, kiadott munkát, amit a diákok önállóan, csoportban, vagy

párban elvégeznek, mindig az előre meghatározott követelményeknek megfelelően. Az értékelés mindig a pedagógiai programnak megfelelően, az a iskola érvényes vizsgaszabályzata szerint történik.

Osztályzatok, értékelés:

Az iskola pedagógiai programja kimondja, hogy a minimum jegy az alapóraszám + 1 jegy. Földrajz tantárgy esetében az iskolában megtartott alapóraszám az 2+1 jegy a minimum, így legalább 3 jegynek kell lennie félévente. Az iskolában az érettségi előkészítő fakultáción – kislektort – kapott érdemjegy beleszámít az alapórán kapott jegybe félévkor és évvégén. Külön tantárgyi felsorolást, félévkor, illetve évvégén külön jegyet, külön tantárgyat nem kap a diák fakultáció esetén. Egy értékelése lesz: földrajz tantárgy, csak az óraszám fog megemelkedni. A földrajz tantárgyat lehet osztályozni: írásbeli jegyként, ha írásbeli számonkérésre kerül a sor feladattípusok lehetnek hagyományos (papír) illetve digitális alapúak, és szóbeli feleletként. A szóbeli feleletnek nagyon fontos szerepe van, hiszen ez készíti fel a diákokat az a kommunikációs képességének fejlődésére. A házi feladatokat, beadandókat, prezentációkat is lehet és kell is értékelni, ha ezt előre jeleztük, illetve, ha pontosan rögzítettük a feladat követelményeit. A diák tanulmányi átlaga érje el a minimum 2,0 –ás átlagot félévkor és évvégén, ahhoz, hogy a következő évfolyamba léphessen, illetve, hogy a tantárgy követelményeinek megfeleljen. Osztályzatokat 1-2-3-4-5 érdemjeggyel jegezzük fel a naplóba.

Helyi sajátosságok:

Az épület régies jellege miatt kevés a szaktanterem. A földrajz tantárgy oktatása csak egész osztálylétszámokkal lehetséges, csoportbontás megvalósítása lehetetlen a helyhiány miatt. Minden tanteremben van fehér tábla felület, ahol projektor használható. A digitális oktatáshoz használt, szükséges eszközöknek csak kevés része áll a rendelkezésünkre – laptop, projektor- okostáblánk egy van az épületben, és általában nem mindig abba a terembe esik a földrajz óra, ahol az okostábla van. IKT eszközöket megpróbáljuk maximálisan használni, bár az ellátottság kevésbé mondható jónak. Speciálisan földrajz tantárgyra felszerelt szaktanterem nem áll rendelkezésünkre. Igyekszünk, hogy tanulóinkat a lehetőségekhez képest maximálisan felkészítsük az érettségi vizsgára.

A tantárgy céljai és feladatai:

A 9. évfolyam feladata a kozmikus környezet, valamint a geoszféra természeti folyamatainak, törvényszerűségeinek megismertetése és megértetése, a tananyag-feldolgozás fókuszába állítva a folyamatok összefüggéseinek és hatásmechanizmusainak bemutatását, a földrajzi eredetű veszélyek és kockázatok felismerését, illetve a természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok közti kapcsolatok feltárását. A 10. évfolyam kiemelt feladata a 21. század jellemző társadalmi és gazdasági folyamatainak, a mindinkább globális léptékben szerveződő világgazdaság térbeli sajátosságainak feltárása a tanulók előtt. Ugyancsak a tantárgy feladata ezen az évfolyamon az egész bolygónk jövőjét meghatározó természet-, társadalom- és gazdaságföldrajzi okokra visszavezethető problémák, veszélyhelyzetek összefüggésekben történő bemutatása, a mind nagyobb mértékű fogyasztás és a fenntarthatóság között feszülő ellentétek problémaközpontú feldolgozása, illetve az egyéni szerepvállalás lehetőségeinek és fontosságának felismertetése.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban is fontosnak tartja a tananyag feldolgozása során elsajátított földrajzi tudás és a mindennapi élet történései, döntéshelyzetei közötti kapcsolatok bemutatását. Tudatosan épít a tanulók más forrásokból (média, világháló, utazások stb.) megszerzett földrajzi ismereteinek és a korábbi évfolyamokon kialakított készségek, képességek és saját tapasztalatok tanórai alkalmazására.

A középiskolai földrajzoktatás komplex és szemléletformáló ismeretanyaga révén segíti a tanuló pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy a középiskolai földrajzi tanulmányok befejezésekor a tanuló biztonsággal eligazodjon a természeti és társadalmi környezetben, illetve

földrajzi ismereteit alkalmazni tudja a mindennapi életben. Fontos szerepet játszik abban, hogy a tanuló felnőtt élete során reálisan tudja értékelni a természeti veszélyeket és környezeti kockázatokat, ezzel összefüggésben tudjon helyes döntést hozni. Kialakítja a tanulóban a földrajzi problémák iránti érzékenységet, valamint az azokra való reflektálás, a tudatos és felelős véleménynyilvánítás képességét.

A földrajzoktatás ahhoz is hozzájárul, hogy az iskolából kilépő tanuló képes legyen felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során, valamint kialakuljon benne az igény arra, hogy későbbi élete folyamán önállóan tovább gyarapítsa földrajzi ismereteit.

A 9–10. évfolyamon a természet- és társadalomföldrajzi folyamatok közti kapcsolatrendszerek bemutatása révén továbbra is kiemelt feladat az analízis és szintetizáló földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése, a tanulók ismereteinek rendszerezése. További kiemelt feladat a geoszférák jellemzőinek, törvényszerűségeinek és változásainak, valamint az ember geoszférát befolyásoló társadalmi és gazdasági tevékenységeinek megismerésén keresztül a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése.

Tankönyv kiválasztása:

A munkaközösségekben belül az egységességre törekszünk évek óta, mind a tankönyveket, mind a munkafüzeteket és az atlaszt tekintve.

9. évfolyamra:

Tankönyv és munkafüzet:

OH-FOL910/TA/1; Arday István, Czifrusz Márton, Horváth Tamás (tananyagfejlesztők): Földrajz tankönyv 9-10./1. kötet

OH-FOL910/MA/1; Arday István, dr. Czifrusz Márton, Molnárné Kövér Ibolya (tananyagfejlesztők): Földrajz munkafüzet 9-10./1. Kötet

Atlasz:

FI-506010903/2; dr. Balassa Bettina, dr. Csüllög Gábor (et al.) (tananyagfejlesztők): Földrajzi atlasz középiskolásoknak

10. évfolyamra:

Tankönyv és munkafüzet:

OH-FOL910/TA/2; Arday István, Czifrusz Márton, Horváth Tamás (tananyagfejlesztők): Földrajz tankönyv 9-10./2. kötet

OH-FOL910/MA/2; Arday István, dr. Czifrusz Márton, Horváth Tamás, Molnárné Kövér Ibolya (tananyagfejlesztők): Földrajz munkafüzet 9-10./2. Kötet

Atlasz:

FI-506010903/2; dr. Balassa Bettina, dr. Csüllög Gábor (et al.) (tananyagfejlesztők): Földrajzi atlasz középiskolásoknak

Magasabb évfolyamba lépés kritériumai:

9. évfolyam:

- rendelkezzen biztos természettudományos ismeretekkel a világegyetemről, a Naprendszer égitestjeiről; ennek során alkalmazni fizikai és kémiai ismereteit, értse és tudja magyarázni az égitestek közötti kapcsolatokat, mozgástípusokat és ezek következményeit, tudja összehangolni megfigyeléseit, tapasztalatait a tanultakkal,
- rendelkezzen valós képzetekkel az égitestek egymáshoz viszonyított méreteiről, igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben,
- legyen képes önálló feladatmegoldásra: a térképi és csillagászati ismeretekhez kapcsolódó mérésre, helymeghatározásra, (időszámításra,)
- ismerje a geoszférák kialakulását, felépítését, szerkezetét; fő jelenségeiket, folyamataikat és azok következményeit, összefüggéseit

- tudja példákkal bizonyítani a kőzetburok, a vízburok és a levegőburok közötti oksági összefüggéseket, kölcsönhatásokat és a mindennapi életre gyakorolt hatásaikat, összefüggéseiket,
- értse és támassza alá konkrét példákkal a földrajzi övezetesség megnyilvánulásait, a bennük érvényesülő természeti és társadalmi kölcsönhatásokat a Föld különböző részein,
- ismerje az egyes geoszférák, a földrajzi övezetek és övek fő környezeti problémáit, megoldásuk lehetőségeit,
- értse meg, hogy a természet által nyújtott feltételek, erőforrások eltérőek a Földön és hasznosításuk mértéke, módja is különböző,
- lássa be a népesség, a települések elhelyezkedésének, a gazdálkodás lehetőségeinek összefüggéseit a földrajzi övezetességgel,
- Ismerje a népesség növekedéséből származó környezeti problémákat, erre irányuló esetleges megoldási lehetőségeket
- tudja, hogy a Föld egységes rendszer, ahol a természeti és a társadalmi törvényszerűségek egyaránt érvényesülnek,
- rendelkezzen mind a természeti, mind a társadalomföldrajzi információk feldolgozásához szükséges elemi módszerek alkalmazásának képességeivel.
- igazolja példákkal a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák összefüggéseit és a megoldásukhoz szükséges nemzetközi összefogás szerepét,
- legyen képes különféle információhordozók, IKT eszközök segítségével földrajzi-környezeti, társadalmi tartalmak, önálló feldolgozására, értelmezésére, a hozzájuk kapcsolódó véleményalkotásra.
- legyen képes aktuális információk gyűjtésére megadott téma és szempontok szerint; szemelvények, adatok elemzésére, megfigyelésekre, következtetések levonására, önálló vélemény megfogalmazására,
- használja a térképet információszerzésre
- tudja megmutatni térképen, bejelölni kontúrtérképen a tanult topográfiai fogalmakat és kapcsolja hozzájuk a jellemző földrajzi tartalmakat,
- ábrázolja ismereteit rajzokkal, térképvázlatok kiegészítésével, készítésével.
- értse meg és tudja példákkal bizonyítani a fogyasztói társadalom szerepét a világ környezeti és gazdasági problémáinak kialakulásában és azok világméretűvé válásában,
- igazolja példákkal a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák összefüggéseit és a megoldásukhoz szükséges nemzetközi összefogás szerepét,
- legyen képes különféle információhordozók földrajzi-környezeti tartalmának, önálló feldolgozására, értelmezésére, a hozzájuk kapcsolódó véleményalkotásra.
- ismerje és igazolja példákkal a globális környezeti és gazdasági problémák kialakulását, mérséklésük lehetőségeit.
- legyen képes a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók (különböző méretarányú és tartalmú térképek, statisztikai kiadványok, lexikonok, folyóiratok, szakirodalom, képek, filmek, CD-romok, internet, digitális feladatok, digitális források stb.) tartalmának értelmezésére információk, önálló gyűjtésére és azok feldolgozására, megértésére.
- alkalmazza a megszerzett kulcskompetenciákat, amelyek megerősítéséhez, rendszerezéséhez a földrajz tanulása-tanítása hozzájárult.
- földrajz tanulmányainak befejezése után is legyen igénye a földrajzi-környezeti problémák megismerésére, megértésére.
- ismerje az emberi tevékenységek okozta környezetkárosító folyamatok példáit és megelőzésük, elhárításuk lehetőségeit.
- tudjon példákat mondani a nemzetközi összefogásra, együttműködésre.

A diák a saját képességeihez mérten törekedjen tudásának maximumára, hozza ki magából a legjobbat a tanév során, hozzáállása, lelkesedése, érdeklődése, figyelme, koncentrációja, kitartása kísérje végig tanulmányai alatt.

Tanulmányi átlaga évvégén érje el a minimum 2,0-s átlagot, **hogy tizedik évfolyamba léphessen.**

10. évfolyam:

- alkalmazza a regionális földrajzban eddig megszerzett ismereteit az egyes témakörök feldolgozásakor.
- ismerje a gazdaság működésének folyamatát, fő ágainak jellemzőit, kiemelten a terciér és az információs szektor szerepét,
- tudja jellemezni a piacgazdaságot,
- értse a nemzetgazdaságok, az integrációk és a multinacionális vállalatok szerepét napjaink világgazdaságában, s tudja ezeket példákkal bizonyítani,
- ismerje fel a tőke szerepét a világgazdaság globalizálódásában,
- igazolja példákkal a világgazdasági szerepkörök térbeli és időbeli átrendeződését, értse azok okait,
- rendelkezzen hiteles ismeretekkel a Föld világgazdasági erőtereiről, legjelentősebb országcsoportjairól, országairól. Vegye észre hasonlóságait és különbségeiket,
- értse az összefüggést a világgazdasági centrumok és perifériák szerepkörei között, tudja ezeket példákkal alátámasztani,
- ismerje fel és indokolja az európai integráció jelentőségét és ellentmondásait
- értse meg és tudja példákkal bizonyítani a fogyasztói társadalom szerepét a világ környezeti és gazdasági problémáinak kialakulásában és azok világméretűvé válásában,
- igazolja példákkal a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák összefüggéseit és a megoldásukhoz szükséges nemzetközi összefogás szerepét,
- legyen képes különféle információhordozók földrajzi-környezeti tartalmának, önálló feldolgozására, értelmezésére, a hozzájuk kapcsolódó véleményalkotásra.
- legyen képes aktuális információk gyűjtésére megadott téma és szempontok szerint; szemelvények, adatok elemzésére, megfigyelésekre, következtetések levonására, önálló vélemény megfogalmazására,
- használja a térképet információszerzésre
- tudja megmutatni térképen, bejelölni kontúrtérképen a tanult topográfiai fogalmakat és kapcsolja hozzájuk a jellemző földrajzi tartalmakat,
- legyen képes a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók (különféle méretarányú és tartalmú térképek, statisztikai kiadványok, lexikonok, folyóiratok, szakirodalom, képek, filmek, CD-romok, internet, digitális feladatok, digitális források stb.) tartalmának értelmezésére információk, önálló gyűjtésére és azok feldolgozására, megértésére.
- ismerje fel és indokolja az európai integráció jelentőségét és ellentmondásait hazánk társadalmi-gazdasági életében, valamint hazánk szerepét a regionális térszerveződésben,
- legyenek friss, aktuális ismeretei Magyarország társadalmi-gazdasági sajátosságairól, gazdaságának húzóágazatairól,
- legyenek friss, aktuális ismeretei Magyarország társadalmi-gazdasági sajátosságairól, gazdaságának húzóágazatairól,
- ismerje hazánk társadalmi-gazdasági adottságait és lehetőségeit, integrációs törekvéseit, nemzetközi kapcsolatait,
- tudja megmutatni térképeken, bejelölni kontúrtérképeken a topográfiai fogalmakat; megfogalmazni azok földrajzi tartalmi jegyeit.
- alkalmazza a megszerzett kulcskompetenciákat, amelyek megerősítéséhez, rendszerezéséhez a földrajz tanulása-tanítása hozzájárult.
- ismerje a pénzvilág alapvető fogalmait, gazdasági jelentőségüket,
- legyen gyakorlati tapasztalata a nemzetközi fizetőeszközök átváltásában
- ismerje a monetáris világ működését, működőtőke áramlás feltételeit,
- legyen képes pénzügyi – jó- döntések meghozatalára

- legyen jó a problémamegoldó képessége, a hitelfelvétel és eladósodás kockázatával legyen tisztába
- ismerje az emberi tevékenységek okozta környezetkárosító folyamatok példáit és megelőzésük, elhárításuk lehetőségeit.
- tudjon példákat mondani a nemzetközi összefogásra, együttműködésre.
- Földrajzi tanulmányainak befejezése után is legyen igénye a földrajzi-környezeti problémák megismerésére, megértésére.
- A diák a saját képességeihez mérten törekedjen tudásának maximumára, hozza ki magából a legjobbat a tanév során, hozzáállása, lelkesedése, érdeklődése, figyelme, koncentrációja, kiatartása kísérje végig tanulmányai alatt.
- Tanulmányi átlaga évvégén érje el a minimum 2,0-s átlagot, ezzel földrajz tantárgyból szerzett ismeretanyagát, tanulmányait befejezte, **tizenegyedik évfolyamba léphet.**

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI ELŐKÉSZÍTŐ

Alapelvek, célok

A földrajztudomány a természeti és társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk mint egységes rendszer sérülékenységét, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában is. A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld тұrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei – és ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket.

Napjaink földrajzoktatása a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez értékelésre, problémamegoldásra, jövőképalkotásra ösztönöz. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

Egyre nagyobb szerepet kapnak az infokommunikációs eszközök a tanítás során, használatuk hozzájárul a tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önzonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaejtését is jelentősen támogatja.

Az emelt szintű képzés esetében minden témakörnél alapfeltétel a kerettantervi 7-10. évfolyam követelményeinek ismerete. A képzés során az első évben ezek ismétlése történik, hiszen a további cél olyan magabiztos készségek, fogalmi tudás és látásmód kialakítása, amely lehetővé teszi az előre hozott középszintű földrajz érettségi vizsga sikeres teljesítését, esetlegesen országos földrajz versenyeken való részvételt. A második évben történik az ismeretek kibővítése és a készségek további fejlesztése az emelt szintű érettségi vizsgára.

Az érettségi vizsgán a vizsgázónak a földrajzi-környezeti ismereteiről, valamint az alábbi földrajzzal kapcsolatos kompetenciáknak – adott vizsgaszintnek megfelelő – elsajátításáról kell számot adnia, ezért az előkészítő foglalkozások gyakorlati óráin ezek fejlesztésére helyezük a hangsúlyt:

- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különböző fajtájú térképeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése és etikus felhasználása;
- földrajzi-környezeti szemlélet és gondolkodásmód alkalmazása feladatmegoldások, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

A 11-12. évfolyamon a földrajz tantárgy óraszám:

3 óra/hét → 11. évfolyamon és 3 óra/hét → 12. évfolyamon.

A témakörök áttekintő táblázata 11. évfolyam esetén:

Témakör neve	Óraszám
Általános természetföldrajz	30
Néesség- és településföldrajza	10

Általános gazdaságföldrajz földrajza	10
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	25
Magyarország földrajza	15
Rendszerezés, gyakorlás	12
Év eleji ismétlés:	6
Összes óraszám	108

A témakörök áttekintő táblázata 12. évfolyam esetén:

Témakör neve	Óraszám
Általános természetföldrajz	25
Népesség- és településföldrajza	7
Általános gazdaságföldrajz földrajza	15
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	11
Magyarország földrajza	12
Rendszerezés, gyakorlás	17
Év eleji ismétlés:	3
Összes óraszám	90

Óraterv: 11. évfolyam

Témakörök	Órák felhasználása			Összes óraszám
	Új ismeret közlése	Gyakorlati óra	Ismétlés, összegzés, értékelés	
Általános természetföldrajz	15	12	3	30
Népesség –és településföldrajza	3	6	1	10
Általános gazdaságföldrajz földrajza	3	6	1	10
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	10	13	2	25
Magyarország földrajza	6	7	2	15
Rendszerezés, gyakorlás	0	10	2	12
Tanév eleji ismétlés	0	0	6	6
Összes óraszám	37	54	17	108

Óraterv: 12. évfolyam

Témakörök	Órák felhasználása			Összes óraszám
	Új ismeret közlése	Gyakorlati óra	Ismétlés, összegzés, értékelés	
Általános természetföldrajz	10	13	2	25
Népesség –és településföldrajza	3	3	1	7
Általános gazdaságföldrajz földrajza	6	6	3	15
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	6	3	2	11
Magyarország földrajza	5	5	2	12
Rendszerezés, gyakorlás	0	17	0	17
Év eleji ismétlés	0	0	3	3
Összes óraszám	30	47	13	90

11. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Általános természetföldrajz			Órakeret 30 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	15	12	3	30

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Térképészet:</p> <p>Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot. Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit. Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Használja információszerezés során és feladatokban a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmát. Ismerje a földrajzi fókuszjellemzőit. Készítsen térképvázlatot, és alakítsa ki a jelrendszerét. Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat. Értelmezze a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Mérjen és határozzon meg távolságot térképi egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével. Oldjon meg egyszerű számítási feladatokat a méretarány felhasználásával. Olvassa le a tényleges magasságot, számítsa ki a viszonylagos magasságot térképi információk alapján. Végezzen helymeghatározási és tájékozódási feladatokat térképen és térképpel. Oldjon meg tájékozódási, számítási feladatokat a fókuszjellemzők használatával.</p>	<p><i>Kémia:</i> szerves és szervetlen vegyületek, keverék, ötvözet, ásványok, kőszén, szénhidrogén, halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag, evolúció, rendszertan, élővilág az egyes övezetekben, betegségek.</p>

<p>Olvasson le információkat különböző méretarányú és tartalmú térképekről és tömbszelvényekről, elemezze és vesse össze azokat. Végezzen összehasonlító elemzést tematikus térképekkel. Ismertesse a légi- és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeit, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Azonosítson környezeti elemeket térképábrával vagy térképpel történő összevetés alapján légi- és űrfelvételeken. Ismerje a GPS működési elvét és jelentőségét.</p> <p>Csillagászat:</p> <p>Ismertesse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit. Sorolja fel a Naprendszert alkotó égitesteket. Ismertesse a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete). Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit. Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait. Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket. Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságát, értse a holdfázisok váltakozásának okát. Különböztesse meg a nap- és a holdfogyatkozás jelenségét, valamint okait. Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget. Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő). Ismertesse az eltérítő erő hatásait. Mutassa be egyszerű rajzzal a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést. Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását. Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát. Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna, 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség. Számítsa ki a helyi és a zónaidőt. Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét. Értelmezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést. Mondjon példákat az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására. Nevezzen meg az űrkutatáshoz kapcsolódó magyar vonatkozású eredményeket.</p> <p>Litoszféra:</p> <p>Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja időbeli sorrendjüket és hozzávetőleges időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit, területi előfordulásukat. Fogalmazza meg a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel. Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Ismertesse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit, és tudjon példát mondani következményeire. Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát. Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján. Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét. Hasonlítsa össze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket. Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit. Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemezmozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás</p>	<p><i>Matematika:</i> térbeli mozgások elképzelése időegységek, időtartammérés, alapvető számítási műveletek elvégzése, adatok elemzése, ábrák és diagramok leolvasása.</p> <p><i>Fizika:</i> úszás, sűrűség, nyomás, szél, hőmérséklet, erőhatások, szilárd testek fizikai változásai, hullámterjedés.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemek időrendjének felismerése, értelmezése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i></p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p>
---	--

ércképződés folyamatát. Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat. Mondjon példát az utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére. Magyarázza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés és kárenyhítés lehetőségeire. Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket a szerkezeti mozgásokkal, illetve a gyűrű- és röghegységek kialakulásával. Mondjon példákat típusaikra, formáikra. Különböztesse meg ábrákon, képeken a gyűrű- és a röghegységeket formakincsük alapján. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján. Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismertesse a kőszenek, a kősó és a szénhidrogének keletkezését. Sorolja be keletkezés szerint, csoportosítsa és ismerje fel az alábbi ásványokat, kőzeteket: kősó, mészkő, dolomit, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufák, márvány, palás kőzetek. Mondjon példát az előfordulásukra és a felhasználásukra. Jellemezze a bazaltot, az andezitet és tufáikat, a gránitot, a mészkövet és a löszet. Mutassa be az ércek gazdasági hasznosítását példák alapján. Ismertesse a kőszenek és a szénhidrogének keletkezését. Ismerje fel a bányászat, a fosszilis energiahordozók kitermelésének és felhasználásának környezeti következményeit információgyűjtés és –feldolgozás alapján. Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit. Tudjon példákat mondani a nagyszerkezeti egységek előfordulására, és mutassa meg ezeket a térképen, ismerje fel a térképvázlaton. Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát. Mutassa be ábra és kép segítségével az ösföldek, a röghegységek és a gyűrűhegységek formakincsét. Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti (fedett, fedetlen) és morfológiai (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék) típusait. Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket. Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra. Mutassa be gazdasági jelentőségüket. Támassza alá példákkal a geológiai és a földrajzi erők (köztük az ember), valamint az ember szerepét a felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás). Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, közép-hegység, magashegység, völgy, medence, hátság). Mondjon példát az egyes felszínformákra a kontinensek és hazánk területéről. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlatban. Ismerje fel a földrajzi erőket az aprózódás és a mállás; a lepusztulás és a felhalmozódás, feltöltődés; az üledékképződés és az üledékes kőzetek keletkezése folyamatában. Ismertesse a talaj szerkezetét, szintjeinek jellemzőit. Nevezze meg és jellemezze az elterjedt zonális és azonális talajokat (pl. mezőségi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre. Mutassa be példák alapján a talajt veszélyeztető környezeti folyamatokat és a veszély mérséklésének lehetőségeit.

Levegőburok:

Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat. Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lejároló változások lényegét. Elemezzen a témához kapcsolódó ábrát. Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat. Magyarozza a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehülést módosító tényezők szerepét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehülés törvényszerűségeit. Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Számítsa ki a napi és az évi középhőmérsékletet, a napi, az évi közepes és az abszolút hőingadozást. Ábrázoljon grafikusán hőmérsékleti adatokat, hasonlítsa össze és elemezzen hőmérsékleti tematikus térképeket. Ismerje fel a napsugárzás és az energetika kapcsolatának példáit. Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát. Magyarozza a légnyomás változásának okát és kapcsolatát a szél kialakulásával, a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában. Mutassa be a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismertesse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzőit és kialakító tényezőiket. Ismerje a hőmérsékleti egyenlítő fogalmát és szerepét. Mutassa be az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon. Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben. Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Mutassa be hatásukat az időjárásra és az éghajlatra. Magyarozza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, hasonlítsa össze jellemzőiket. Elemezze hatásukat a mindennapi életre. Alkalmazza a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges- és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás. Ismertesse a csapadékképződés feltételeit, mutassa be ábra segítségével a felhő- és csapadékképződés folyamatát. Magyarozza a különböző hulló és talajmenti csapadékfajták kialakulásának folyamatát. Támassza alá példákkal a csapadék gazdasági jelentőségét. Mutassa be az időjárás és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait. Mutassa be az időjárás-jelentés és előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban. Hasonlítsa össze az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és klímadiagramokat, szerkesszen adatokból diagramot, dolgozzon fel szöveges forrásanyagot. Ismerjen fel légköri képződményeket időjárás térképeken és műholdfelvételeken. Értelmezzen szöveges és képi időjárás-előrejelzést, vonjon le következtetéseket az időjárás adatokból. Ismerje fel az időjárás veszélyhelyzeteket információk alapján, nevezzen meg megelőzési és védekezési módokat. Mutassa be a szél és a csapadék pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerje fel a pusztító és építő tevékenység által létrehozott jellemzői formákat ábrákon és képeken. Igazolja példákkal a szél és a csapadék felszínformáló tevékenységének gazdasági következményeit. Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat. Mutassa be példák alapján a szennyeződés

élettani, társadalmigazdasági stb. következményeit. Dolgozzon fel és értelmezzen légszennyezési adatokat, információkat.

Vízburok:

Mutassa be a vízburok tagolódását, az egyes víztípusok kapcsolódását. Mutassa be a víz körforgásának folyamatát, az egyes területek vízháztartását meghatározó tényezőket. Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket. Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehülésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit. Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással. Ismerje fel az óceán- és tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, összefüggését az általános légközzel. Mutasson a térképen hideg és meleg tengeráramlásokat. Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását és mondjon példát azokra. Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti- és társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erőforrást. Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait. Mutasson példákat a térképen az egyes típusokra. Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait. Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában. Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira. Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízválasztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal. Számítsa ki a folyó vízhozamát. Ismertesse a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket. Soroljon fel az árvíz kialakulásához vezető tényezőket, a veszélyhelyzet mérséklését segítő megoldásokat. Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát. Rendszerezze a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint. Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építő munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képződményeket. Jellemezze a pusztuló és az épülő tengerpartot. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját. Ismerje fel a jellegzetes képződményeket. Ismertesse a karsztosodás folyamatát. Jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat, ismerje fel ezeket képeken, ábrákon. Tudjon következtetni kialakulásuk folyamatára. Ismertesse hazai példán a vízgazdálkodás feladatait, az ár- és belvízvédelem szerepét. Ismerje fel a veszélyhelyzetek kialakulásához vezető folyamatokat, fogalmazza meg a helyes magatartás jellemzőit. Mutassa be a kommunális és az ipari vízellátás, az öntözés, a vízenergia hasznosításának lehetőségeit és korlátait példák alapján. Jellemezze a vízi szállítást, fogalmazza meg előnyeit és korlátait. Mutassa be hazai és nemzetközi példák alapján a víz kínálta idegenforgalmi lehetőségeket. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel. Elemezzen a geoszférák kölcsönhatásaihoz kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

Földrajzi övezetesség:

Magyarázza egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge és a fellemegezés mértékének földrajzi szélességtől függő változását. Jelölje térképvázlatban a szoláris éghajlati övezeteket, fogalmazza meg helyüket a földrajzi fókuszban. Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot. Értelmezze az éghajlati és a földrajzi övezetesség közötti különbséget. Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék). Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát. Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzők a társadalom lehetőségeit az egyes övezetekben, övekben, területeken. Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait. Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit. Elemezzék a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat. Értelmezzen és hasonlítsa össze klímadiagramokat. Ismertesse a különböző övezetek, övek főbb környezeti problémáit. Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését. Mutassa be a környezeti tényezők és a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítőkörök között. Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítői éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemző kialakulásában. Mutassa be a trópusi erdőirtások és felégetések következményeit. Hasonlítsa össze a nedves és a száraz szavanna éghajlati sajátosságait, ismertesse a különbségek okát. Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között. Mutassa be a szavannák túllegeltetésének és a növényzet felégetésének hatásait. Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában. Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban. Magyarázza a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, valamint a domborzat szerepét a csapadék térbeli és időbeli eloszlásában. Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Ismertesse a mérsékelt övezeti erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit. Mutassa be a tipikus mediterrán gazdálkodást, valamint a mediterrán éghajlat szerepét a napi életritmus alakításában. Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával. Hasonlítsa össze különböző források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot. Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY–K irányú változásaira. Igazolja példák alapján a természetföldrajzi adottságok és társadalmi-gazdasági sajátosságok kapcsolatát. Ismertesse a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzőinek változásában. Hasonlítsa össze a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságait. Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait. Ismertesse a terület speciális környezeti problémáit (a nem művelt területek feltörése, túllöntözés stb.) kialakulásuk okait. Ismertesse a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában. Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot. Mutassa be a hő- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen. Ismertesse az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszerezési lehetőségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában. Hasonlítsa össze a tajga

<p>éghajlat kiterjedését az északi és a déli félgömbön. Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben. Ismertesse a sarkkörü és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait. Ismertesse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit. Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzőre. Ismertesse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzőre és az élővilág elterjedésére. Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását. Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik.</p>	
--	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Népesség –és településföldrajz			Órakeret 10 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	3	6	1	Összes óraszám 10

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Népességföldrajz:</p> <p>Magyarázza a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, annak okait és következményeit. Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit.</p> <p>Hasonlítsa össze a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemzőit. Mutassa be a népesség térbeli eloszlását befolyásoló tényezőket, nevezzen meg példákat ritkán és sűrűn lakott területekre. Jellemezze a népesedési szakaszokat. Olvassa le és értelmezze a korfa adatait. Oldjon meg a demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat, vonjon le következtetéseket az eredmények alapján. Mutassa be adatok alapján a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét, következtessen abból a gazdaság fejlettségére. Elemezze a népesség gazdasági aktivitás szerinti jellemzőit (keresők, eltartottak). Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit. Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit. Nevezzen meg példákat napjaink migrációs folyamataira, magyarázza azok okait. Ismertesse és mutassa meg térképen az emberfajták földrajzi elterjedését. Értelmezze az állam, nemzet, nemzetállam, több nemzetiségű állam, nemzetiség fogalmát konkrét példák alapján. Nevezze meg a világvallásokat és azok vallási központjait. Nevezze meg a világnyelveket.</p> <p>Településföldrajz:</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> demográfiai folyamatok; vallás, nemzetiség, a városok kialakulása, urbanizáció jellemzői.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> emberfajták.</p> <p><i>Matematika:</i> logikus gondolkodás, matematikai eszközhasználat.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a nyelvtanulás fontossága (motiváció).</p>

<p>Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Említsen példákat a különböző szerepkört betöltő településekre, a szerepkörök átalakulására. Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát. Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket. Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészekben. Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk és funkciójuk szerint. Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait. Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen. Mutassa be példákkal a nagyvárosi étellel járó környezeti és társadalmi gondokat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket. Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel.</p>	<p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> a vallás szerepe, más kultúrák értékeinek elismerése.</p>
---	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Általános gazdaságföldrajz			Órakeret 10 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	3	6	1	Összes óraszám 10

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Nemzetgazdaságok: Mutassa be az állam piacgazdaságban betöltött szerepét. Nevezze meg és értelmezze a gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatókat, vessen össze adatsorokat. Jellemezze a centrum és periféria térségeket. Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen a világgazdasági pólusokat és vezető országaikat, valamint a Föld különböző térségeinek perifériaországait. Mutassa be összehasonlító adatsorok, diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét. Mondjon példákat különböző fejlettségű országokra. Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség kapcsolatát az életszínvonalal. Nevezze meg a gazdaság szerveződését befolyásoló természeti és társadalmi telepítő tényezőket, nevezzen meg példákat szerepük átalakulására. Mutassa be a gazdaság ágazati felépítését. Mutassa be országok példáin a gazdasági szerkezet átalakulását, illetve az egyes ágazatok változó szerepét, a szolgáltatás szerepének felértékelődését. Mutassa be a foglalkozási szerkezet átalakulását.</p> <p>Integráció-globalizáció: Nevezze meg az együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Ismertesse az integrációk fejlődésének szintjeit. Nevezzen meg példákat különböző szintre jutott és különböző típusú integrációkra. Értelmezze a globalizáció folyamatát, a világtermék fogalmát. Mutassa be a globalizáció kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Ismerje fel leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Mutassa be a globalizáció mindennapi életünkben érzékelhető hatását. Nevezzen meg a globalizációhoz kapcsolódó kedvező és kedvezőtlen folyamatokat. Ismerje a globalizáció és a transznacionális vállalatok szerveződésének kapcsolatát.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az eltérő gazdasági fejlettség történelmi alapjai, Európa a 20. század második felében, gazdaságtörténet.</p> <p><i>Matematika:</i> statisztikai adatok értelmezése, kamatszámítás.</p> <p><i>Etika:</i> a pénz szerepe a mindennapi életben.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családi</p>

<p>Ismertesse a transznacionális vállalatok működésének elvét példák alapján. Nevezzen meg a világgazdaságban meghatározó szerepet játszó TNC-eket. Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom felelősségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be példákkal az egyik geoszféraiban történt beavatkozás hatását más geoszféraakra. Ismertesse példák alapján a lokális szennyeződés globális következményeit. Mutassa be a környezetkárosítás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatását példák alapján. Elemezzen a témához kapcsolódó forrásokat. Mutassa be a népességszám alakulásának (növekedés, csökkenés) társadalmi-gazdasági következményeit és összefüggéseit. Ismertesse a népességrobbanás kialakulásának okait, következményeit és területi jellemzőit. Értelmezze, hogy miért szükséges a demográfiai robbanás megfékezése, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolása. Mutassa be példák alapján a nagyvárosok terjeszkedésének környezeti következményeit. Elemezzen a témához kapcsolódó adatokat, ábrákat, szövegeket. Ismerje fel az élelmiszer termelésének és fogyasztásának területi ellentmondásait. Bizonyítsa példákkal a fokozódó mezőgazdasági termelés környezeti hatásait. Mondjon példát a genetikailag módosított termékek előállításának, elterjedésének lehetséges következményeire. Elemezzen a témához kapcsolódó forrásokat. Mutassa be a nyersanyag- és energiaválság kialakulásának folyamatát. Ismertesse a hulladékkezelés és a hulladékgazdálkodás fontosságát, vesse össze a különböző megoldási lehetőségeket. Mutassa be példák alapján a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeit. Ismertesse példák segítségével az egyén szerepét, felelősségét a fenntartható gazdálkodás kialakításában. Ismerje fel a globális környezeti problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk főbb okait. Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (FAO, UNESCO, WHO, WWF) főbb tevékenységeit. Soroljon fel a természeti-táji értékek és az emberiség kultúrkincseinek védelmében tett lépéseket, igazolja ezek fontosságát. Ismerje a környezet védelmében született főbb egyezményeket, irányelveket, célkitűzéseket, mutassa be a megvalósítás eredményeit és nehézségeit. Mutassa be az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelmében. Mutassa be példák alapján a helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás feladatát és lehetőségeit a környezet védelme és a fenntarthatóság elérése érdekében.</p> <p>Monetáris világ: Ismertesse a működőtőke és a pénztőke áramlásának jellemzőit. Nevezzen meg az országok eladósodásához vezető folyamatokat. Mutassa be a mindennapok pénzügyi folyamatait, a pénzügyi szolgáltatások (folyószámla, hitel, befektetés, értékpapírok, valuta) működésének jellemzőit. Oldjon meg egyszerű valutaváltási számítási feladatokat. Mutassa be az infláció kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Értelmezze az egyéni hitelfelvétel kockázatait (árfolyamváltozás, kamatváltozás, törlesztési források). Ismertesse a nemzetközi pénzügyi szervezetek szerepét és feladataikat. Értelmezzen a gazdasági, pénzügyi folyamatokhoz kapcsolódó híreket, adatokat. Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetőképes kereslet és a gazdasági egyensúly összefüggését.</p>	<p>gazdálkodás, a jövedelem, hitelfelvétel.</p>
---	---

Nevezzen meg költségvetési tényezőket, ismerje az államháztartás fogalmát.	
--	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kontinensek földrajza			Órakeret 25 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	10	13	2	Összes óraszám 25

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Általános jellemzés: Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mondjon példákat az egyes kontinenseken előforduló nagyszerkezeti egységekre. Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Jellemezze a kontinensek nagytájakait, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat a kontinensek főbb erőforrásaira. Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveget, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájakait. Ismertesse a népességkoncentráció kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okát. Magyarozza a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését. Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit. Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket az egyes országokban. Mondjon példákat a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira és ezek következményeire, a károsítás mérséklésének lehetőségeire. Sorolja fel, mutassa meg térképen, és nevezze meg kontúrtérképen a kontinensek tanult nagytájakait, folyóit, tavait, jellegzetes térségeit, országait, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait.</p> <p>Ázsia földrajza: Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait. Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában. Hasonlítsa össze a monszun vidék és terület vonatkozásában a kialakító okokat a forró és a mérsékelt övezetben; jellemezze az öntözéses monszungazdálkodást. Mutassa be a népességrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és a megoldásukra tett erőfeszítésekre. Magyarozza a népességkoncentrációk kialakulásának okait és következményeit. Ismerje fel a területi fejlettség különbségeit a kontinensen. Ismertesse a kontinens természeti jellemzőiből adódó veszélyhelyzeteket (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun), a védekezés lehetőségeit. Nevezzen meg példákat az eltérő szerepkörű országokra, országcsoportokra (olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak). Ismertesse a népességszám növekedésének időbeli változásait diagramok alapján. Hasonlítsa össze Kelet- és NyugatKína mezőgazdaságát. Magyarozza meg, hogyan lett Kína a világ meghatározó gazdasága. Tárja fel a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjait, ennek</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> útleírások, tájleírások.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> más kultúrák értékeinek tisztelete.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás. Jugoszlávia felbomlása.</p>

életmódbeli és környezeti következményeit. Mutassa be a szigethelyzet és a természeti erőforrások szűkösségének következményeit a gazdasági fejlődésben. Ismertesse a társadalmi-gazdaság fejlődés sajátos vonásait. Nevezze meg a japán ipar fő ágazatait, termékeit. Támassa alá tényekkel Japán szerepét a térség országainak fejlődésében. Igazolja Japán világkereskedelmi jelentőségét. Ismertesse az ország népesedési folyamatát és ezek összefüggését az élelmezéssel. Támassa alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életben. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó indiai mezőgazdaságot, nevezze meg fő terményeit. Mutassa be indiai példák alapján a duális gazdasági szerkezet sajátosságait. Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be példák alapján a térség országainak sajátos társadalmigazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét. Csoportosítsa az országokat a fejlődési út sajátosságai alapján. Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket. Nevezzen meg a területen élő népeket. Mutassa be a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét. Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmigazdasági életében. Mondjon példákat eltérő gazdasági fejlettségű országokra. Nevezze meg a török és az izraeli gazdaság jellemző vonásait és termékeit.

Ausztrália és a Sarkvidékek:

Jellemezze Ausztrália és Óceánia sajátos természeti adottságait, erőforrásait. Mutassa be példák alapján ezek hatását a társadalmigazdasági életre. Hasonlítsa össze a két sarkvidék földrajzi adottságait. Mutassa be a globális éghajlatváltozás következményeit.

Afrika:

Jellemezze Afrika domborzatát, mutassa be kapcsolatát a földtani szerkezettel. Mutassa be a mezőgazdasági termelés övezetes elrendeződését. Mutassa be a trópusi mezőgazdaság jellemző formáit (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeit. Értékelje a gazdasági fejlődést befolyásoló természeti és gazdasági tényezőket. Ismertesse a népességrobbanás következményeit a kontinensen. Mutassa be a fejlettség területi különbségeit, okait. Elemesse a gazdasági fejlődést nehezítő tényezőket. Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és elmaradott területekre, országokra, jellemző gazdasági termékekre. Ismertesse a kontinenst veszélyeztető sajátos környezeti problémákat és a mérséklésük lehetőségeit. Mutassa be Afrika tipikus tájainak (sivatag, oázis, éhségövezet) természeti, környezeti és társadalmigazdasági sajátosságait. Hasonlítsa össze Észak-Afrika és trópusi Afrika földrajzi adottságait. Nevezzen meg példaországokat és jellemző gazdasági tevékenységeket, termékeket. Mutassa be a társadalmigazdasági felzárkózás lehetőségeinek példáit. Ismertesse Száhel-öv környezeti problémáit, a kialakulásában szerepet játszó tényezőket.

Amerika:

Hasonlítsa össze Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait. Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság és a kelet-nyugati zártság éghajlati következményeit, veszélyhelyzeteit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség hatását a gazdálkodásra. Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit, a népességkeveredés következményeit. Jellemezze

a népesség területi eloszlását, tárja fel ennek okait. Ismertesse az urbanizáció kontinensrészekenként eltérő vonásait, nevezzen meg agglomerálódó térségeket. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést. Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészekben. Ismertesse a kontinenst veszélyeztető sajátos környezeti problémákat, a mérséklés lehetőségeit. Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepének kialakulását, valamint jelenkori szerepét a világ gazdasági és pénzügyi folyamatainak alakulásában. Értékelje fejlődésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze az ország gazdaságát a gazdaság térbeli elrendeződésének és szerkezetének átalakulását. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek jellemzőit. Kanada erőforrásainak ismertetésében mutassa be a NAFTA-ban betöltött szerepét. Ismertesse Latin-Amerika gazdasági fejlődését befolyásoló tényezőket. Ismertesse a gazdasági fejlődés sajátosságait, területi jellegzetességeit. Mutassa be a fejlődés területi különbségeit. Jellemezze a gazdasági fejlődés gócpontjait. Az ország erőforrásainak ismertetésében mutassa be Mexikó NAFTA-ban betöltött szerepét. Mutassa be a brazil gazdaság erőforrásait, a gazdaság jellemző ágazatait, területi elrendeződését. Mondjon példát ún. banánköztársaságra. Ismertesse gazdaságuk sebezhetőségének okait. Nevezzen meg adóparadicsomokat a térségben. Fogalmazza meg gazdasági jellemzőiket.

Európa:

Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését. Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit, éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést. Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat. Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetalkító tevékenységét és annak hatásait. Nevezze meg a kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájakait. Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi- gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát. Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Sorolja fel és mutassa meg térképen, kontúrtérképen Európa országait, fővárosait, a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse földrajzi jellemzőiket. Hasonlítsa össze Észak-, Mediterrán, Atlanti-, Kelet- és Közép-Európa természeti és társadalmi-gazdasági földrajzi jellemzőit, környezeti állapotát. Nevezze meg az egyes térségek, a tanult országok kulturális, életmódbeli sajátosságait. Sorolja fel jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit és ipari termékeit, illetve tipikus gazdasági ágait. Nevezzen meg a tanult országok gazdaságára jellemző termékeket! Mondjon példákat a tanult országok kulturális értékeire. Mutassa be az európai együttműködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát. Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait. Elemezzen az Európai Unióval kapcsolatos statisztikai adatokat.

Brit-szigetek: Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Franciaország: Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében. Támassa alá példákkal az idegenforgalom gazdasági jelentőségét. Benelux-államok: Ismertesse az egyes országok társadalmi-gazdasági jellemzőit, az együttműködés kialakulásához vezető okokat. Igazolja, hogy Hollandia az európai közösség jelentős élelmiszerellátója. Németország: Mutassa be az ország területenként eltérő természeti és társadalmigazdasági adottságait, a gazdaság különbségeit. Ismerje az egykori keleti és nyugati országrész eltérő gazdaságtársadalmi fejlődésének útját, az ország újraegyesítését követő eredményeket és problémákat. Mutassa be a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát a Ruhrvidék példáján. Nevezze meg a gazdaság húzóágazatait. Igazolja példák alapján a német nagyvállalatok szerepét hazánk és a volt szocialista országok gazdasági fejlődésében.

Ausztria: Hasonlítsa össze a magashegység és a medencék jellemző társadalmi- gazdasági vonásait. Igazolja az Alpok idegenforgalmi jelentőségét. Igazolja hazánk és Ausztria sokoldalú társadalmi-gazdasági kapcsolatát. Svájc: Jellemezze a gazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait. Mutassa be a közép-európai magashegységi gazdálkodás jellemző vonásait. Nevezzen meg az országra jellemző gazdasági tevékenységeket és termékeket. Mondjon példát a semlegességből adódó nemzetközi szerepvállalásra.

Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást. Ismertesse a mezőgazdaság jellemző termelési típusait és termékeit. Indokolja tények bemutatásával Olaszország társadalmi-gazdasági kétarcúságát. Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét. Mutassa be az idegenforgalom területenként eltérő adottságait. Spanyolország és Görögország: Sorolja fel az országok gazdasági fejlődését segítő és nehezítő tényezőket.

Mondjon példákat az ipar vezető ágazataira, a gazdaság jellemző termékeire. Mondjon példát az ország kulturális értékeire, idegenforgalmi vonzerejére. Mutassa be a XX-XXI. század fordulóján bekövetkezett gazdaságtársadalmi átalakulás folyamatát és ennek társadalmi-gazdasági következményeit. Kelet-Közép –és Délkelet-Európa országai: nagytájak és erőforrások azonosítása, a hegységek és az alföldek eltérő gazdasági hasznosítása; jelentős központok megnevezése. A turizmus szerepének bemutatása az egyes országokban.

Kelet-Európa: Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait. Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzőit Oroszország területének példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzőit. Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét. Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Jellemezze Ukrajna mezőgazdaságát. Nevezzen meg magyar vonatkozású településeket.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Magyarország földrajza			Órakeret 15 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	6	7	2	15

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ismertesse a medencejelleg következményeit az éghajlat, a vízrajz, a vízkészlet és a környezeti állapot vonatkozásában. Értelmezze a medencevidék nagytájainak földrajzi jellegzetességeit és az azokból adódó környezeti különbségeket, veszélyhelyzeteket. Helyezze el hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpátmedencében. Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével. Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpátmedencében és a világban. Magyarozza folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit. Nevezze és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit. Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kőzeteit. Ismertesse területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit. Mutassa be hazánk földrajzi helyzetének éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket. Jellemezze hazánk éghajlatát. Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét. Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását. Magyarozza vizeink környezeti problémáit. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira. Nevezze meg kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat. Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését. Értelmezzon Magyarország természeti adottságaival kapcsolatos tematikus térképeket. Ismertesse hazánk 20. századi és jelenkori népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit. Értelmezze hazánk korfáját. Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporulat alakulását. Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket. Ismerje a magyarországi nemzetiségeket és azok területi kötődését. Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarozza az okait. Mutassa be hazánk településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján. Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban. Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével. Mutassa be a gazdasági rendszerváltás következményeit. Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására. Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait, és magyarozza annak eltéréseit. Állapítson meg tényeket, folyamatokat, összefüggéseket adatsorok, ábrák segítségével az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről. Mutassa be az ipar területi és szerkezeti átalakulásának folyamatát.</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> ökológia és természetvédelem.</p>

Elemesse a húzóágazatok (autóipar, gyógyszeripar, infokommunikációs ágazat) szerepét, illetve annak változásait. Jellemezze a tudásipar feltételeit. Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink előállításának területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján. Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát. Vegye sorra a hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek körét. Ismerje fel a hagyományok földrajzi alapjait. Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét. Vizsgálja meg az átmenő forgalom jellemzőit és infrastruktúráját. Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon tartott hazai értékeket. Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait. Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és résztaíjait, mutassa és nevezze meg ezeket kontúrtérképen. Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, főbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a gazdasági életre. Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait. Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak főbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdasági tevékenységeket. Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között. Nevezze meg a nagytájat érintő környezeti problémákat, és ezek mérséklésének lehetőségeit. Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit. Hasonlítsa össze az egyes régiók jellemző erőforrásait, földrajzi adottságait. Jellemezze az egyes régiókat hazánk gazdaságában betöltött szerepük, jellemző gazdasági tevékenységük alapján. Mutassa be az egyes régiók társadalmi-gazdasági központjait, fontosabb településeit. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlődés, fejlettség regionális különbségeit és összefüggéseit. Elemesse ehhez kapcsolódó adatokat. Mutassa be a régió területéhez tartozó nemzeti parkok, világörökségi helyszínek értékeit, igazolja idegenforgalmi szerepüket. Nevezzen meg idegenforgalmi célpontokat. Jellemezze a főváros településszerkezetét ábrák segítségével. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében. Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit. Nevezzen meg magyarországi néprajzi csoportokat, tudjon példát mondani hagyományaikra, értékeikre. Nevezzen meg a hungarikumok körébe sorolt termékeket, kulturális értékeket. Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Sorolja fel a nagyvárosok környezeti ártalmait, a megoldás lehetőségeit, a környezet védelmében tett intézkedéseket és azok eredményeit. Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére. Mondjon példákat a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre. Mutassa be nemzetközi gazdasági kapcsolataink irányának és tartalmának változását adatsorok alapján. Nevezze meg hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereit. Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában. Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Gyakorlás			Órakeret 12 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	0	10	2	12
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megszerzett tudás ismétlése és tematikus rendszerezése. Szóbeli feleletek gyakorlása.			

12. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Általános természetföldrajz			Órakeret 25 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	10	13	2	25

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Térképészet:</p> <p>Ismertesse a térképészítés fejlődését, tudjon olyan korlátokat és vívmányokat említeni, amelyek befolyásolták. Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különböző tartalmú térképek felhasználási lehetőségeire. Igazolja példákkal, hogy a térképek készítésekor a különböző ábrázolási célok érdekében különböző módszereket alkalmaznak. A vetület fogalma, a legelterjedtebb vetülettípusok és jellemzőik összehasonlítása, alkalmazhatóságuk korlátai. Mutassa be az űrkutatás legfontosabb mérőföldköveit. Sorolja fel az űrkutatás eszközeit, és ismerje azok funkcióit. Ismertesse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Mutassa be a mesterséges égitestek, szondák jelentőségét a Naprendszer, a Tejútrendszer és más galaxisok, exobolygók megismerésében szövegek alapján. Ismertesse a műholdak csoportosítását pályatípus és feladat alapján. Emelje ki a földmegfigyelő műholdcsaládokat. Mutassa be a műholdfelvételek készítésének elvét, a műholdfelvételek típusait és alkalmazásuk lehetőségeit. Olvasson le tényeket légi- és űrfelvételekről. Ismertesse a földrajzi információs rendszer (GIS) szerepét. Határozzon meg távolságot az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén fokhálózat segítségével. Számítson területet arányszám felhasználásával. Oldjon meg a méretarány használatát igénylő számításhoz feladatokat. Szerkesszen metszetet a szintvonalas térkép alapján.</p> <p>Csillagászat:</p>	<p><i>Kémia:</i> szerves és szervetlen vegyületek, keverék, ötvözet, ásványok, kőszén, szénhidrogén, halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag, evolúció, rendszertan, élővilág az egyes övezetekben, betegségek.</p> <p><i>Matematika:</i> térbeli mozgások elképzelése időegységek, időtartammérés, alapvető számítási műveletek elvégzése,</p>

<p>Mutassa be a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit. Ismertesse a csillagászat történeti fejlődésének jelentősebb állomásait. Értelmezze a csillagképek látszólagosságát, tudjon példákat mondani. Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre. Elemezze a Naprendszer bolygóiról készült adatsorokat. Magyarozza meg a holdfázisok és a nap- és holdfogyatkozások kialakulását, készítsen egyszerű ábrát a jelenségekről. Jellemezze a Hold felszínét, bizonyítsa a felszíni hőmérséklet és a légkörihiány összefüggését. Magyarozza a törpebolygó mint égitest kialakulását. Mutassa be az üstökösök felépítésének jellemzőit, mozgásának jellemzőit, jellegzetes formájuk kialakulását. Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést. Hasonlítsa össze a Vénusz, a Mars és a Föld felszíni és légköri folyamatait. Magyarozza meg a nappalok és éjszakák hosszának a változását. Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes időpontokban bármely földrajzi helyen. Alkalmazza feladatmegoldás során a dátumválasztó vonal következményét.</p> <p>Litoszféra:</p> <p>Igazolja példákkal a geoszférák közötti kapcsolatokat. Hasonlítsa össze adatok és ábrák alapján az egyes gömbhéjak jellemző kémiai, ásványtani összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait. Mutassa be a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát. Készítsen önállóan ábrát a kőzetburok felépítéséről. Soroljon fel topográfiai példákat a kőzetlemezhatárookra, és mutassa meg, ismerje fel azokat a térképen. Mutassa be a geológiai erők megnyilvánulásait a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával. Készítsen és magyarázzon kőzetlemez-mozgásokkal kapcsolatos folyamatábrákat. Ismerje a földrengéserősség mérésének elvét, a rengések kísérőjelenségeit. Ismerje a rengéshéscsúcs, rengésközpont kapcsolatát. Magyarozza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kőzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát, a kőzetek anyagainak körforgását. Ismertesse a vulkáni működés jellegét és helyét meghatározó tényezőket. Magyarozza a nehéz-, a színes- és nemesfémércek képződését, és támassza alá ezt példákkal. Ismerje fel a kéregszerkezet és az ásványkincsek előfordulása közötti kapcsolatokat. Csoportosítsa összetételük alapján a magmás kőzeteket. Mutassa be a magmás és üledékes ércképződést. Magyarozza példa segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot. Értelmezze a nagy tömegű kőzetátalakítás és a fenntarthatóság kapcsolatát. Mutassa be a bányászat károkozásának mérséklését és a rekultiváció lehetőségeit példáiban. Mutassa be a hegységképződési szakaszok összefüggéseit. Rajzoljon és elemezzen a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat. Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán. Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a nagyszerkezeti egységeket. Magyarozza a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását. Értelmezze a geológiai erők és a földrajzi erők harcát. Mutassa be a földrajzi erők munkája és a földrajzi övezetesség összefüggéseit. Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a felszínformákhoz kapcsolódó tájakat, helyezze el ezeket a kontinenseken és a földrajzi övezetekben. Különböztesse meg a kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatokat. Mutassa be a szárazföldre és a tengerek mindenkori földgömbi helyzetének természetföldrajzi és környezeti következményeit a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példáiban. Mutassa be a talajképződés folyamatát. Jellemezze a talajt mint a legösszetettebb és a társadalmi-gazdasági folyamatok miatt legsérülékenyebb környezeti képződményt. Mutassa be az elterjedt zonális és azonális talajok kialakításában szerepet játszó tényezőket, bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét. Mutassa be tematikus térképek összevetésével az</p>	<p>adatok elemzése, ábrák és diagramok leolvasása.</p> <p><i>Fizika:</i> úszás, sűrűség, nyomás, szél, hőmérséklet, erőhatások, szilárd testek fizikai változásai, hullámterjedés.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemek időrendjének felismerése, értelmezése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i></p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p>
---	---

éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit. Bizonyítsa a domborzati jellemzők, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit. Igazolja példák alapján a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatát a különböző éghajlati övekben. Mutassa be a talaj környezeti hatásjelző szerepét.

Levegőburok:

Ismertesse a légkör fejlődését, összetételének változását, az ózonréteg kialakulását. Támassa alá példákkal a légkör gazdasági jelentőségét. Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat (tenyészidőszak, hűösszeg, napfénytartam). Ismertesse a felmelegedést meghatározó és módosító tényezőket, valamint hatásuk gazdasági-energetikai hasznosíthatóságának példáit. Nevezzen meg trópusi ciklonokat, helyi szeleket, szélrendszereket (tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), mutassa be jellegzetességeiket. Ismerje a fön kialakulását és jelentőségét. Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Tárja fel a futóáramlás szerepét. Ismertesse a passzát és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát. Készítsen magyarázó ábrát a monszun szélrendszerek kialakulásáról. Ismerje fel a főbb felhőtípusokat. Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen időjárást eredményeznek. Oldjon meg vízgőztartalom-számítási feladatokat. Igazolja példákkal a légkör egységes rendszerként való működését, fogalmazzon meg a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségeket, szabályokat. Mondjon példákat az időjárás-változások biológiai hatásaira. Mutassa be az időjárás okozta veszélyhelyzetekre való felkészülést lehetőségeit, a helyes és másokért is felelős magatartás jellemzőit. Nevezze meg a felszínformáló tevékenységet befolyásoló tényezőket. Bizonyítsa az összefüggést a szél és a csapadék felszínformálása és a többi természetföldrajzi tényező között. Következtesen a szél és a csapadék által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira.

Vízburók:

Ismertesse a vízburók kialakulását. Értelmezze a tengervíz sótartalmát befolyásoló tényezők földrajzi összefüggéseit. Mutassa összefüggéseiben a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén. Értelmezze a sós víz és az édesvíz eltérő tulajdonságaiból adódó következményeket. Magyarázza a légköri és a vízköri rendszer hasonlóságait, kapcsolatait. Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek képződésére. Ismertesse kitermelésük lehetőségeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést. Ismerje fel a víz felszínformáló munkájának földrajzi összefüggéseit. Igazolja ezeket konkrét példákon. Következtesen a jég és a víz által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira. Következtesen a térkép segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján. Alkosson véleményt néhány példa alapján a mesterséges tavak létrehozásának céljairól és környezeti következményeiről. Bizonyítsa példákkal térkép segítségével a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli változását. Értelmezzen vízállás-jelentést. Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát. Mutassa be a kőzetminőség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában. Alkalmazza a geotermikus gradiensről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában. Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképződés folyamatát. Hasonlítsa össze a kétféle jégtakaró felszínformálását. Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést. Ismerje fel a víz felszínformáló munkájának földrajzi összefüggéseit. Igazolja ezeket konkrét példákon. Következtesen a jég és a víz által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira. Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és

növényborítottság szerepét a karsztosodásban. Mutassa be a karsztosodást befolyásoló tényezők összefüggéseit. Ábrázolja egyszerű metszeten a karsztformákat. Következtesen a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és a társadalomföldrajzi jellemzőkből a vízigényekre és azok kielégítésének módjára. Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben. Bizonyítsa szöveges források alapján a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében. Hasonlítsa össze az ivóvíz és az ipari víz tulajdonságait, kinyerésük lehetőségeit és korlátait. Magyarázza a vízzel való gazdálkodás szerepét a fenntartható fejlődésben.

Geoszférák kölcsönhatásai:

Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, kiváltó okaira és következményeikre, megelőzésük és megoldásuk lehetőségeire. Elemezzon a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

Földrajzi övezetesség:

Magyarázza a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését. Értelmezze a szoláris éghajlati övezetesség kialakulásának törvényszerűségeit, értelmezze a valódi éghajlati övezetességgel való kapcsolatát, az övezetességet kialakító és módosító tényezők szerepét, összefüggéseit. Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget. Mutassa be az összefüggéseket és a törvényszerűségeket a földrajzi övezetesség elemeinek kapcsolat-rendszerében (talajképződés folyamata, vízháztartást befolyásoló tényezők, felszínformálódási folyamatok). Mondjon példákat az övezetesség és a táj eltartó-képességének kapcsolatára, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokra, a gazdálkodás jellemző módjaira. Mutassa meg térképen, rajzolja be munkatérképre az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit. Mondjon példákat arra, hogyan kezeli a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit. Ismerjen fel öveget, területeket/vidéket klímadiagramok alapján. Jellemezzen komplexen földrajzi övezeteket, öveget, területeket/vidéket tematikus térképek összehasonlításával. Elemezzon az övezetességet bemutató komplex szemelvényeket. Mutassa be a természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve a gazdálkodás kapcsolatát az ok-okozati összefüggések feltárásával. Magyarázza a felszínformálódás övezeten belüli eltéréseit. Értelmezze a száraz és a csapadékos időszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezőkre, illetve a társadalmi-gazdasági sajátosságokra, művelésmódokra. Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között. Magyarázza a meleg mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait. Indokolja a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérő jellemzőit. Mutassa be a természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve a gazdálkodás kapcsolatát az ok-okozati összefüggések feltárásával. Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás Ny–K irányú változását Euráziában. Igazolja a nedves kontinentális éghajlat átmeneti jellegét. Ismertesse a füves pusztát, a sztyeget, a préri és a pampa területi különbségeit. Mondjon példákat a terület környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira. Mutassa be a hideg mérsékelt öv gazdasági hasznosítását befolyásoló tényezőket. Magyarázza a nappalok és az éjszakák időtartamának földrajzi szélességtől függő változását. Mondjon példákat az emberi tevékenység (bányászat, vadászat) kiterjesztésének várható

<p>következményeire a hideg övezetben. Ismertesse a talajképződés és a felszínformálódás övre jellemző vonásait. Mutassa be a földrajzi erők magassággal változó felszínformáló szerepét a hegységekben. Készítsen függőleges övezetességet bemutató keresztmetszelynyt. Elemezzen függőleges övezetességgel kapcsolatos képeket, ábrákat, szövegeket. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízszintes és függőleges övezetességgel összefüggő rendszerét.</p>	
---	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Néesség –és településföldrajz			Órakeret 7 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	3	3	1	7

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Néességföldrajz:</p> <p>Kapcsolja össze a korfán tapasztalható eltéréseket jellemző történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését. Ismertesse az előregedő és a fiatalodó társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-gazdasági következményeket. Mutassa be példákon a néességgyarapodás környezeti következményeit szemelvények felhasználásával. Bizonyítsa statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit. Mondjon példákat a néességvándorlások típusaira, kapcsolja össze azokat történelmi eseményekkel, illetve a népesség mai eloszlásával. Mutassa be napjaink migrációs folyamatainak társadalmi-gazdasági vonatkozásait. Mutassa be a nagyrosszok kialakulásának földrajzi és környezeti okait. Ismertesse példák alapján a világvallások elterjedését, a vallás kulturális és a társadalmi-gazdasági folyamatokban betöltött szerepét. Értelmezze a világnyelvek szerepét.</p> <p>Településföldrajz:</p> <p>Igazolja példákkal a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést. Hasonlítsa össze a falu és a város fejlődésének folyamatát. Ismertesse a városokba áramlás eltérő okait a Föld különböző gazdasági fejlettségű térségeiben. Magyarázza a dezurbanizáció és az elővárosodás folyamatát. Hasonlítsa össze a fejlett és a fejlődő világ urbanizációs folyamatait. Mutassa be a falvak átalakulási folyamatát, szerepük ártérkelődését. Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait. Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot. Ismerje fel ábrákon és képeken a különböző földrajzi övezetek és övek településképének, építkezési módjának sajátosságait, adjon magyarázatot azokra.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> demográfiai folyamatok; vallás, nemzetiség, a városok kialakulása, urbanizáció jellemzői.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> emberfajták.</p> <p><i>Matematika:</i> logikus gondolkodás, matematikai eszközhasználat.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a nyelvtanulás fontossága (motiváció).</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p>

	<i>Etika: a vallás szerepe, más kultúrák értékeinek elismerése.</i>
--	---

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Általános gazdaságföldrajz			Órakeret 15 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	6	6	3	15

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Nemzetgazdaságok: Mutassa be a piacgazdaság működését, elveit. Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság működését. Magyarozza a nemzetgazdaságok átalakuló szerepének okait és összefüggéseit. Értelmezze a különböző típusú statisztikai forrásokból származó fejlettséget tükröző adatsorokat. Magyarozza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait, folyamatát és területi átrendeződését. Magyarozza meg a periféria-térségek kialakulásának okait. Támassza alá példákkal az eltérő fejlettségű periféria-országok felzárkózásának különböző lehetőségét. Mutassa be a centrum és periféria térségek sajátos kapcsolatrendszerét. Alkalmazza konkrét példákban az életszínvonal és az életminőség mérésére szolgáló mutatókat. Értelmezze a gazdasági szerkezet átalakulását, kapcsolatát a társadalmi-gazdasági fejlődéssel. Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentőségét a mai világgazdaságban és a társadalmi életben. Magyarozza a gazdasági és a foglalkozási szerkezet átalakulásának összefüggéseit.</p> <p>Integráció-globalizáció: Ismertesse globális világgazdaság működésének jellemzőit, a világméretű szerveződést lehetővé tevő technikai feltételeket. Igazolja a globalizáció nyújtotta előnyök kihasználása és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolatát. Mutassa be a transznacionális vállalatok működését, a termelés-szervezés sajátosságait. Igazolja a TNC-k szerepét a szolgáltatások és a negyedik szektor (K+F) fejlődésében. Mutassa be a működőtőke mozgásának legfőbb irányait és hatásait a gazdasági fejlődésben. Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be a földrajzi környezetnek a társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Rendszerezze különböző szempontok alapján a szférákat ért környezetkárosító hatásokat és tárja fel ezek összefüggéseit. Mutassa be ábrások segítségével a földrajzi környezetben a társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásokat. Alkosson véleményt konkrét példák, esetelemzések alapján a témához kapcsolódó szemelvények elemzésekor. Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népességszám alakulása hogyan befolyásolja a Föld energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigényét. Lásza ennek területi különbségeit, összefüggéseit a társadalmi-gazdasági fejlettséggel. Példák alapján igazolja az urbanizációs folyamatok eltérő területi jellemzőit és ezek összefüggéseit a környezet állapotával. Értelmezze a fejlődő világ urbanizációs válságának társadalmi-gazdasági összefüggéseit és következményeit. Mutassa be az</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az eltérő gazdasági fejlettség történelmi alapjai, Európa a 20. század második felében, gazdaságtörténet.</p> <p><i>Matematika:</i> statisztikai adatok értelmezése, kamatszámítás.</p> <p><i>Etika:</i> a pénz szerepe a mindennapi életben.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családi gazdálkodás, a jövedelem, hitelfelvétel.</p>

<p>összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminőség alakulása között. Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat. Ismertesse az élelmezési válság kialakulásához vezető társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok összefüggéseit. Magyarázza a bioszféra és a talaj sérülékenysége és az élelmiszerellátás összefüggéseit. Jellemezze a biogazdálkodást. Igazolja az energia- és nyersanyag-hatékony gazdálkodás lényegét, az alternatív energiaforrások hasznosítási problémáit. Mutassa be a környezeti szempontok érvényesíthetőségét a termelésben és a fogyasztásban. Vesse össze a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói magatartás jellemzőit. Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális összefogást igényel. Értelmezze a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi egyezményeket. Mutasson meg a világtérképen néhány nemzetközi védelem alá eső területet. Értelmezze szemelvények segítségével a fenntarthatóság fogalmát, a fenntartható fejlődés elméletét és lehetőségeit. Ismerje a témakörhöz tartozó aktualitásokat.</p>	
--	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kontinensek földrajza			Órakeret 11 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	
Az órakeret felhasználása	6	3	2	Összes óraszám 11

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ázsia földrajza: Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarázza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket. Mutassa be a kontinens vallási-kulturális sokszínűségét, ennek következményeit a társadalom életében. Ismertesse példák segítségével az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepét. Értelmezze miért lett Ázsia a világ új fejlődési és gazdasági pólusa. Elemezze az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásokra tett erőfeszítéseket. Mutassa be Ázsia elmaradott, szegény térségeinek példáit, elemezze és magyarázza az ottani társadalmi és gazdasági problémák jelenségeit. Elemezze az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásokra tett erőfeszítéseket. Kína: Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait. Mutassa be a külföldi tőke szerepét az ország gazdaságának fejlődésében. Jellemezze Hongkong sajátos szerepét. Mutassa be a gazdasági fejlődés és a környezet-átalakítás kapcsolatát, az ebből adódó környezeti veszélyeket Kína példáján. Japán: Mutassa be a gyarmatosítás hatását a térség társadalmi-gazdasági fejlődésére. Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlődésében. Bizonyítsa a világpiac igényeihez való alkalmazkodás szerepét a gazdaság fejlődésében. Mutassa be a természeti feltételekhez és a társadalmi szokásokhoz alkalmazkodó</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> útleírások, tájleírások.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> más kultúrák értékeinek tisztelete.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás. Jugoszlávia felbomlása.</p>

japán mezőgazdaság vonásait. Magyarozza meg a japán termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység, illetve a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom összefüggéseit. India: Igazolja gyarmati múlt hatását az indiai társadalmi-gazdasági fejlődésben. Hasonlítsa össze Kína és India demográfiai jellemzőit, a folyamatok társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be az indiai iparfejlődés eredményeit és ellentmondásait, a külföldi tőke szerepét. Fejtse ki az indiai hagyományosan zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásait. Értelmezze az ország szolgáltatás-kereskedelemben betöltött szerepét. Délkelet-Ázsia: Fogalmazza meg az egyes fejlődési hullámok (csoportok) országainak hasonló és eltérő gazdasági vonásait. Értelmezze a térség világgazdasági jelentőségét. Délnyugat-Ázsia: Bizonyítsa a térség geopolitikai fontosságát. Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben. Nevezze meg térség főbb kulturális értékeit, vallási központjait. Értékelje a térség idegenforgalmi adottságait. Értelmezze Törökország kultúrák és kontinensek között betöltött híd szerepét. Ismertesse Izrael sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, az izraeli gazdaság jellemző ágazatait, termékeit.

Ausztrália és a Sarkvidékek:

Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarozza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket. Ismertesse az elszigetelt fekvés következményeit. Mutassa be a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket és az ausztrál gazdaság legfőbb vonásait. Értékelje Ausztrália és Óceánia szerepét a világgazdaságban. Értelmezze: a sarkvidékeket mint sajátos élettereket. Ismertesse az Antarktikán működő kutatóállomások jelentőségét. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit. Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozások okait és következményeit. Magyarozza a belföldi jégtakaró kiterjedésének különbségét az északi és a déli félgömbön.

Afrika:

Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarozza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket. Hasonlítsa össze Afrika különböző természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét. Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetőségek ellentmondásait. Jellemezze a kontinens világgazdasági szerepének alakulását. Ismertesse népek és kultúrák találkozásából adódó problémákat példák alapján. Magyarozza az ősi kultúra és a globalizáció sajátos kapcsolódását Egyiptom példáján. Ismertesse a Száhel-öv problémájának természeti, társadalmi, egészségügyi összefüggéseit, a nemzetközi segítségnyújtás szerepét a problémák mérséklésében. Mutassa be a Dél-afrikai Köztársaság fejlődésében szerepet játszó tényezőket. Igazolja, hogy az ország a kontinens meghatározó gazdasági központja.

Amerika:

Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarozza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati

egységeket. Vesse össze a dél-amerikai és az afrikai földrajzi övezetességet, indokolja a különbségeiket. Vizsgálja meg a földrész szerkezeti felépítésének, szerkezetfejlődésének gazdaságot és életmódot meghatározó szerepét. Elemezze összehasonító módon az észak-, dél- és közép-amerikai tájtypusokat. Ismertesse amerikai példák alapján a népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zónák kialakulási folyamatait, területileg eltérő jellemzőit. Mutassa be amerikai példák alapján a népesség városba áramlásának okait és jellemzőit. Vázolja fel az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig ívelő fejlődési utat Amerikában. Fejtse ki a technológiai övezet jellemzőit. Jellemezze a technopoliszt, ismertesse szerepét a modern amerikai gazdaság fejlődésében. Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét az USA társadalmi-gazdasági fejlődésében. Mutassa be összefüggéseiben és elemezze az USA-beli nagy gazdasági körzetek fejlődésének tendenciáit, az ezeket kiváltó okokat. Mondjon példákat az amerikai TNC-k világgazdasági szerepére. Kanada: Ismertesse a gazdasági fejlődés sajátosságait, területi jellegzetességeit, ismerje fel a közöttük meglévő összefüggéseket, tárja fel az USA-val kialakult szoros gazdasági együttműködés földrajzi alapjait. Ismerje fel a latin-amerikai gazdasági fejlődés összefüggéseit. Példák alapján mutassa be Latin-Amerika világgazdasági szerepét. Ismertesse az USA és Mexikó határán kialakult gazdasági övezet jellemzőit. Mutassa be Mexikó példáján a fejlődő országok városiasodásának jellemző vonásait. Mutassa be a területi gazdasági különbségek természeti és társadalmi okait. Igazolja, hogy Brazília a feltörekvő országok csoportjába tartozik. Elemezze a fejlődést segítő és nehezítő tényezőket. Elemezze a gazdasági sebezhetőség következményeit. Mutassa be a fejlődés társadalmi-gazdasági ellentmondásait az adóparadicsomok példáján. Értelmezze világgazdasági szerepüket.

Európa:

Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarozza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket. Mutassa be az európai erőter átalakuló világgazdasági szerepét, térjen ki az új válságjelenségek hatásaira. Elemezze a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetét, szerepét a gazdasági fejlődésben. Vizsgálja meg az országok és térségek változó szerepét az integrációs folyamatokban. Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Támassza alá példákkal a társadalmi fejlődés, a foglalkozási átrétegződés és az urbanizáció kapcsolatát. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlettség területi különbségeit Európában, magyarázza azok okait és következményeit. Hasonlítsa össze Észak-, Mediterrán-, Atlanti-, Kelet- és Közép-Európa természeti erőforrásait, igazolja példákkal ezek hatását a gazdasági élet (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások) szerveződésére. Összegezze a Földközi-tenger jelentőségét a mediterrán-európai országok társadalmi-gazdasági életében. Mutassa be a tanult országok szerepét, jelentőségét a világgazdaságban és az Európai Unióban. Értékelje az integrációk kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Igazolja az integrálódás szükségességét napjaink világgazdaságában. Hasonlítsa össze az egyes integrációs szintek működését. Jellemezze a NAFTA és az Európai Unió mint integráció kialakulásának folyamatát, lépéseit. Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezető okokat, ismerje fejlődésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Helyezze el az Európai Uniót a világgazdaság erőközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján. Tárja fel az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit. Mutassa be a szervezet

mezőgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit. Egyesült Királyság: Ismertesse a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival. Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait. Jellemezze az ország szerepét az Európai Unióban. Franciaország: Igazolja a gazdaságpolitika és a mezőgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát. Mutassa be a gazdaság területi átrendeződésének sajátos vonásait. Benelux-államok: Igazolja, hogy az együttműködés kialakulás az Európai Unió előfutárának is tekinthető. Hasonlítsa össze az egyes országok társadalmi-gazdasági folyamatait, magyarázza az eltérő területi jellemzők kialakulását. Németország: Támassza alá példákkal az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát, a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését. Mutassa be területi különbségek kialakulásának tényezőit. Fejlett gazdaságú országok Európa közepén: Ausztria: Mutassa be a sajátos történelmi múlt szerepét a társadalmi gazdasági fejlődésben. Mutassa be az ország szerepét, súlyát az Európai Unióban. Ismertesse a magashegységi környezet szerepét a gazdasági életben. Svájc: Mutassa be a sajátos történelmi múlt hatását a társadalmi-gazdasági fejlődésre. Hasonlítsa össze a két alpesi ország (Ausztria és Svájc) természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit. A gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példái: Olaszország: Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire. Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait. Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgalmában. Spanyol –és Görögország: Igazolja a tenger szerepét a gazdaság fejlődésében. Kelet – Közép –és Délkelet-Európa rendszerváltó országai: Mutassa be a gazdasági-társadalmi átalakulás eltérő vonásait. Mutassa be a gazdasági-társadalmi átalakulás területileg eltérő következményeit és fejlődési útjait. Lengyelország: Hasonlítsa össze az ország nagytájtait erőforrásaik alapján. Ismertesse a mezőgazdaság fejlődésének sajátos vonásait. Csehország: Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés történelmi vonatkozásait. Indokolja az ország természeti erőforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését. Szlovákia: Vesse össze a cseh és a szlovák fejlődési út jellemzőit. Magyarázza a gyors gazdasági felzárkózás tényezőit. Románia: Magyarázza a gazdasági felzárkózás segítő és hátráltató tényezőket. Magyarázza a fejlődés területi különbségeit. Délszláv-államok: Mondjon példát a térség országainak Európa és a világ gazdaságában betöltött szerepére. Hasonlítsa össze a térség országainak kapcsolatát az Európai Unióval. Szlovénia: Igazolja a többi utódállamtól eltérő történelmi és kulturális jellemzőinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Horvátország: Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését. Szerbia: Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését. Oroszország: Ismertesse a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzőit. Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit Oroszországban. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit. Ukrajna: Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlődést elősegítő és hátráltató tényezőket.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Magyarország földrajza			Órakeret 12 óra
	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám

Az órakeret felhasználása	5	5	2	12
----------------------------------	---	---	---	----

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Kapcsolja össze a Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának kialakulását a földtani fejlődési folyamatokkal. Elemezze a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. A bizonyításhoz használjon különféle tematikus térképeket. Mutassa be a medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájalakítás és következményeinek ok-okozati összefüggéseit, kilátásait. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet előnyeit és hátrányait. Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre. Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének lemeztectonikai folyamatát. Ismerje az időszakok, korok eseményeit és hazai földtörténeti emlékeit. Ismertesse az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit. Bizonyítson többtényezős földrajzi összefüggéseket (medence-jelleg, földtani felépítés, éghajlat felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzőik). Bizonyítsa szemelvények alapján a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében. Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén. Prognosztizálja Magyarország feladatait a fenntartható fejlődés, a vízgazdálkodás és a mezőgazdaság kapcsolatában. Elemezzon a népesség nemzetiségi összetételét, területi eloszlását bemutató tematikus térképeket, statisztikai adatsorokat, korfákat. Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai tényezőkkel. Értelmezze a településfajták, a településhálózat átalakulását. Elemezze a lakókörnyezetet és az életmódbeli jellemzőket alakító tényezőket (nagyvárosi, városi, falusi települések; természeti és épített környezet; gazdasági, szociális eltérések). Elemezze a falusias térségek válsághelyzetének okait, és felzárkózásuk lehetőségeit. Ismertesse hazánk településföldrajzi jellemzőinek területi különbségeit, elemezze a településtípusok változó súlyát. Elemezze Magyarország gazdasági szerkezetét, a fejlettség és az életmód kapcsolatát, a regionális különbséget. Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése és annak történelmi háttere között. Értelmezze a munkanélküliség kialakulásának okait, csökkentésének lehetőségeit. Értékelje hazánk gazdasági szerepét adatok, szemelvények alapján uniós és világ gazdasági kitekintéssel. Mutassa be a külföldi tőke szerepét a rendszerváltozást követő gazdasági fejlődésben. Mutassa be példák alapján a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság működésében. Állapítson meg tendenciákat, összefüggéseket az egyes ágazatok szerepéről nemzetközi statisztikai adatok alapján, és hasonlítsa össze ezeket a hazai jellemzőkkel. Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében. Vizsgálja meg az ipari és infoparkok, a zöld és barnamezős beruházások szerepét. Elemezze a magyar energiagazdaság adottságait, lehetőségeit, nemzetközi kapcsolatait. Fogalmazzon meg a fenntartható fejlődést támogató törekvéseket. Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió mezőgazdasági kapcsolatára. Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait. Vázolja fel az idegenforgalom szerepét a gazdaságban, vizsgálja eltérő jellegű</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> ökológia és természetvédelem.</p>

<p>körzeteit. Prognosztizálja az idegenforgalmi fejlesztések lehetőségeit. Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét hazánk gazdasági életében. Helyezze el a földtörténeti időegységekben a nagytájak, résztájak kőzetanyagának, ásványkincseinek a kialakulását. Ismertesse a tájformálásban szerepet játszó földrajzi erők tevékenységét. Hasonlítsa össze a résztájak természeti és társadalmi-gazdasági adottságait. Ismertesse a történelmi múlt, a hagyományok, az infrastruktúra, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában. Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás pozitív és negatív következményeit a térségben. Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal. Ismertesse a nagyrégiók kialakításának elveit. Indokolja a regionális fejlettség különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezőkkel. Fogalmazzon meg fejlődési, felzárkózási utakat adatok alapján. Magyarázza ezekben a húzóágazatok szerepét. Mondjon példákat a régiókon belüli területi fejlettségi különbségekre, ismerje ezek okait. Mondjon példákat a nagyrégióon belüli és az azok közötti együttműködésekre. Nevezzen meg és csoportosítsa különböző szempontok alapján az egyes régiók területéhez kapcsolódó védett természeti, kulturális értékeket. Hasonlítsa össze az idegenforgalom társadalmi adottságainak (infrastruktúra, szolgáltatások) jellemzőit. Ismertesse példák alapján Budapest sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel. Mutassa be a hungarikumok gazdasági és idegenforgalmi jelentőségét. Elemezzen összehasonlító módon különböző forrásokból származó adatokat, fogalmazzon meg előrejelzéseket az adatok alapján. Hasonlítsa össze a védettség jellegét és különböző fokozatait helyek, objektumok példáin. Igazolja példákkal a környezeti szempontokat figyelembe vevő gazdasági fejlesztés fontosságát. Ismerje fel a regionális szerveződések földrajzi alapjait. Mutassa be a Kárpát-medencében működő eurorégiók legfőbb tevékenységeit. Ismertesse nemzetközi gazdasági kapcsolataink jellemzőit, az Európai Unió gazdaságában betöltött szerepét.</p>	
---	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Gyakorlás			Órakeret 17 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	0	17	0	17
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megszerzett tudás ismételése és tematikus rendszerezése. Emelt szintű érettségi feladatsorok gyakorlása.			

MELLÉKLETEK

Az érettségi vizsgakövetelményekhez kapcsolódó általános és egyedi fogalmak

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
1. Térképészet a térképi ábrázolás	<u>Általános fogalmak:</u> térkép vázlat, térkép, földgömb, vetület, méretarány, vonalas aránymérték, topográfiai-, földrajzi-, tematikus térkép, atlasz, kis-, közepes- és nagy méretarányú térkép, szintvonalas-, színfokozatos-, árnyékolásos domborzat-ábrázolás	sík-, henger-, kúpvetület, területtartó és szögtartó vetület, síkrajz, domborzatrajz, névrajz, domborzati alapelemek, lejtőszög,
tevékenységek a térképen és a térképpel	tényleges és viszonylagos földrajzi fekvés, tengerszint feletti magasság, magassági szám, abszolút és relatív magasság, látóhatár (horizont), keresztmetszet, tömbszelvény, földrajzi fókálózat, szélességi és hosszúsági kör (délkör, meridián), helymeghatározás, távolságmérés és meghatározás, északi-, déli-, keleti-, nyugati félgömb, jelkulcs, kilométer-hálózat, keresőhálózat, tájolás, fő- és mellékvilágtáj, csillagászati és földrajzi északi irány	álláspont-meghatározás, területszámítás, metszetszerkesztés, mágneses deklináció
az űrtérképezés	űrszonda, távérzékelés, hamisszínű felvétel, légi- és műholdfelvétel	űrkutatás, felbontó-képesség
Az 1. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, Északi sarkkör, Déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, Greenwich, kezdő hosszúsági kör	Landsat, Spot műholdak, Eumetsat
2. Kozmikus környezetünk a Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a Világegyetemben	<u>Általános fogalmak:</u> kozmosz környezet, fényév, csillagászati egység (CSE), csillag, bolygó, kőzetbolygó (Föld-típusú), gázbolygó (Jupiter-típusú), a bolygók	földközéppontú (geocentrikus) és napközéppontú (heliocentrikus) világkép, galaxis, extragalaxis, kisbolygó

	mozgástörvényei, gyűrűrendszer, hold, üstökös, meteor, meteorit, bolygóközi anyag	
a Nap és kísérői	a Nap gömbhéjai, napkitörés, napszél, napfolt, sarki fény, nap- és holdfogyatkozás, holdfázisok	plazma, termonukleáris folyamat, fotoszféra, kromoszféra, holdtenger, kráter, csillagkép, csillagrendszer
a Föld és mozgásai	földalak (geoid), tengely körüli forgás, Nap körüli keringés, látszólagos és valós mozgás, év, nap, napszakok, napi és évi időszámítás, naptári év, szökőév, helyi idő, zónaidő, időzóna, tengelyferdeség, tavaszi és őszi napéjegyenlőség, nyári és téli napforduló, csillagászati évszakok	forgási ellipszoid, zenit, ekliptika, közép napidő, napév, világidő, delelési magasság, dátumválasztó vonal
Az 2. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Világegyetem, Tejútrendszer, Naprendszer, Nap, Hold, Merkur, Vénusz, Mars, Föld, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz, Plutó, Sarkcsillag, Nagy-Göncöl	Ptolemaiosz, Kopernikusz, G. Bruno, Galilei, Kepler, Newton, J. Gagarin, N. Armstrong, E. Aldrin, Galaktika (Galaxis), Juliánus-naptár, Gergely-naptár, Androméda-köd
3.1. A kőzetburrok földtörténet	<u>Általános fogalmak:</u> földtan (geológia), ásványtan, kőzettan, a földtörténet időegységei: idő, időszak, kor, ős-, ó-, közép- és újidő, ősmaradvány, ösléggör, ősóceán, ózon, ősmasszívum, kaledóniai-, variszkuszi-, eurázsiai-, pacifikus hegységképződés, harmad és negyedidőszak, jégkor (pleisztocén), jelenkor (holocén)	viszonylagos (relatív) és tényleges (abszolút) kormeghatározás, vezérkövület, paleomágnesesség, őskontinens, kambrium, ordovicium, szilur, devon, karbon, perm, triász, júra, kréta, eocén, oligocén, miocén, pliocén, glaciális, interglaciális, biológiai evolúció

<p>geoszférák</p>	<p>gömbhéj, kőzetburok (litoszféra), vízburok (hidroszféra), levegőburok (atmoszféra), bioszféra, talajburok, belső hő, geotermikus grádiens, földmágnesség, földkéreg, földköpeny, külső és belső mag, asztenoszféra (lágköpeny)</p>	
<p>lemeztektonika</p>	<p>magma, magmaáramlás, óceáni és szárazföldi kőzetlemez, óceáni hátság, mélytengeri árok, mélytengeri síkság, hasadékvölgy, kontinensvándorlás, alábukás, beolvadás, távolodó-, közeledő (ütköző)-, elcsúszó lemezmozgás, érc, mélységi magmatizmus, felszíni vulkánosság, láva, vulkáni hamu, párnaláva, pajzsvulkán, rétegvulkán, kürtő, kráter, robbanásos vulkán, vulkáni szigetív, vulkáni utóműködés, gejzír, földrengés, szeizmográf, rengésfészek (epicentrum), rengésközpont (hipocentrum), utórengés</p>	<p>térrövidülés, nehéz-, színes- és nemesfémérc, bázisos-, savanyú- és semleges vulkáni kőzet, telér, bazaltfennsík, kráter- és kaldéракúpos tūzhányó, forrópontos vulkán, fumarola, szolfatára, mofetta, savanyúvíz, földrengéshullám, tengerrengés</p>
<p>kőzetek, ásványok</p>	<p>a hegységképződés típusai: (két kontinentális-, két óceáni-, óceáni és szárazföldi lemez ütközésével); hegységrendszer, szerkezeti mozgások, gyűrődés, redő, vetődés, vetősík, törésvonal, rög, sasbérc, árok, lépcsővidék, medence, ásvány, kőzet, kristály, mélységi magmás kőzet, vulkáni kiömlési kőzet, vulkáni törmelékes kőzet; törmelékes-, vegyi-, szerves üledékes kőzet; átalakult kőzet, kvarc, kősó, mészkő, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, földgáz, agyag, bauxit, vasérc, gránit, andezit, bazalt,</p>	<p>geoszinklinális, hegységképződési szakaszok (üledékfelhalmozódás, tektogenezis, orogenezis), redőboltozat, redőteknő, álló-, ferde-, fekvő- és áttolt redő kőzetanyag-körforgás, üledékes érc, ásványi nyersanyag</p>

	riolit, tufák, márvány, palás kőzetek	
nagyszerkezeti egységek	ősföld (ősmasszívum), fedett és fedetlen ősmasszívum, táblás vidék, röghegység, gyűrthegység, vulkanikus hegység, süllyedékterület, óceáni medence, óceáni hátság, mélytengeri árok, feltöltött és lepusztult síkság	töréses gyűrthegység
felszínformálódás	aprózódás, mállás, szállítás, lepusztulás, felhalmozás, külső és belső erők, felszínformák: mélyföld, alföld, fennsík, dombság; közép- és magashegység; lánchegység; hátság, völgy, hágó, szoros, medence; tanúhegy	kémiai és biológiai mállás, lejtős tömegmozgás (csuszamlás, suvadás, omlás), talajfolyás, löszforma
A 3.1. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Eurázsiai-, Pacifikus-, Variszkuszi-, Kaledóniai-hegységrendszer	Wegener, Pangea, Laurázsia, Gondwana
3.2. A levegőburok szerkezete	<u>Általános fogalmak:</u> légkör, alsó-, középső-, felső légkör, troposzféra, sztratoszféra, ózonréteg, állandó-, változó-, erősen változó gázok, vendéganyagok	őslégkör, mai légkör, termoszféra, ionoszféra, exoszféra, tropo-, sztrato- és mezopauza,
felmelegedés	besugárzás, visszaverődés, hőelnyelődés, kisugárzás, üvegházhatás, fényvisszaverőképesség (albedo), felmelegedés és lehűlés, módosító tényezők, a hőmérséklet napi és évi járása, napi-, havi-, évi középhőmérséklet, napi hőingás, évi közepes hőingás, abszolút hőingás, izoterma	fordított hőrétegződés (hőmérsékleti inverzió), napfénytartam, tenyészidőszak, hőösszeg, lejtőkitettségek, napállandó
a levegő mozgása	légnyomás, szél, eltérítő erő, izobár, mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon, hideg- és melegfront, frontátvonulás,	okklúziós front,

	homokfodor, szélbarázda, homokbucka (dűne), kőgomba, szélrendszer, passzát, nyugatias szelek, sarki szelek, általános légköri körzés, hőmérsékleti (termikus) egyenlítő, monszun szélrendszer, forró- és mérsékelt övezeti monszun	trópusi ciklon (hurrikán, tájfun, orkán), tornádó, helyi szelek (parti szél, hegy-völgyi szél), fön, defláció, szélmarás, barkán, deflációs tanúhegy, futóáramlás
csapadékképződés	tényleges és viszonylagos vízgőztartalom, harmatpont, telítettség, túltelítettség, kicsapódás, felhőképződés, csapadékképződés, felhő, köd, hulló csapadékfajták, talajmenti csapadékfajták, csapadéktérkép, aszály	fátyol (cirrus)-, réteg (stratus)-, gomoly (cumulus)-, esőfelhő kondenzációs mag, áramlási és sugárzási köd izohiéta, felszíni leöblítés, vonalas erózió, mikroklima
időjárás és éghajlat	idő, időjárás, éghajlat, meteorológia, éghajlattan; időjárási térkép	
	időjárási és éghajlati elem: napsugárzás, hőmérséklet, légnyomás, szél, csapadék, éghajlatválasztó hegység, globális felmelegedés, ózonréteg-elvékonyodás, éghajlatváltozás, légszennyező anyagok, savas eső	emisszió, transzmisszió, imisszió, szmog, savas ülepedés
A 3.2 témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	„fagyosszentek”, „Medárd-nap”, „vénasszonyok nyara”	Coriolis-erő, Azori-, Szibériai-anticiklon
3.3. A vízburok világtenger	<u>Általános fogalmak:</u> hidrológia, vízburok (hidroszféra), vízháztartás, vízkörforgás, világtenger, óceán, tenger, tengerszoros, öböl, szárazföldi talapzat (self), fajhó, sótartalom, hűtő-fűtő hatás, hullámozgás, hideg és meleg tengeráramlás, tengerjárás, apály, dagály, deltatorokolat, tölcsértorokolat, épülő part, turzás, lagúna, pusztuló part, tagolt- és tagolatlan part	beltenger, peremtenger, földközi tenger, kontinentális lejtő, pozitív és negatív hőmérsékleti anomália, tengeri vízkörzés, szökőár, vakár, vihardagály, abrázió, hullámmorajlás, hullámtörés
tavak	állóvíz, tó, fertő, mocsár, láp, kimélyített és elgátolt tómedence,	tengerszem, maradvány-, dolina-, polje-, kráter-, kaldérató,

	jégvájta-, gleccser-, morotva-, szélvájta-, moréna által elgátolt-, tektonikus eredetű-, mesterséges tó, feltöltődés	eutrofizáció
folyóvizek	vízgyűjtő terület, vízvásztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás, árvíz, a folyó munkavégző képessége, feltöltődő (alsó)-, oldalazó (közép)-, bevágódó (felső)	sodorvonal, folyóterasz, jövevényfolyó, időszakos folyó,
	szakaszjelleg, hordalék, hordalékkúp, zátony, sziget, V-keresztmetszetű völgy	szoros, szurdok, kanyon
felszín alatti vizek	felszín alatti víz, talajnedvesség, talajvíz, rétegvíz, résvíz, belvíz, artézi víz, ásványvíz, hévíz, gyógyvíz, karsztvíz, forrás, karsztformák: víznyelő, dolina (töbör), polje, karmező, cseppkő, barlang, barlangi patak, karsztforrás	
vízgazdálkodás	folyószabályozás, mederkotrás, árvízvédelmi gát, ártér, ármentesített terület, víztározó, vízlépcső, belvízvédelem, ivóvíz, ipari víz, vízforgatás, csápos kút, artézi kút, vízenergia, öntözés, szennyvíztisztítás, vízszennyező források, vízvédelem, belvízi- és tengerhajózás, halászat, tengeri erőforrások	közműolló, nitrátosodás, mechanikai-, biológiai- és kémiai szennyvíztisztítás, vízkészlet
jég és munkája	hóhatár, belföldi jégtakaró, magashegységi jég, gleccser, lavina, gleccserpatak, U-alakú völgy, jégcsiszolta felszín, morénasánc, morénasíkság, tóhátság, fjord	jégeképződés, firt (csonthó), kárfülke, vásott szikla, ősfolyamvölgy, vándorkő
A 3.3. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Golf-, Észak-atlanti-, Labrador-, Humboldt-, Oja-shio-, Kuroshio-áramlás	
3.4. A talaj	talaj, humusz, talajképződés, talajpusztulás, talajlevegő,	anyagőzet,

	trópusi vörösföldek, mezősegi-, barna erdő-, szürke erdő (podzol)-talaj, szikes talajok, talajerózió, talajvédelem	talajszintek: A-, B-, C-szint, zonális és azonális talaj, tundratalaj, laterit, terra rossa, sivatagi talajok, láptalaj, réttalaj, rendzina, váztalajok, szikesedés
A 3.4. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak		Dokucsajev
4. A földrajzi övezetesség	<u>Általános fogalmak</u> éghajlat, övezetesség, szoláris és valós éghajlati övezet, természetföldrajzi övezetesség, vízszintes és függőleges természetföldrajzi övezetesség, övezet, öv, vidék, terület; forró övezet, mérsékelt övezet, hideg övezet; egyenlítői öv, átmeneti öv, térítői öv, egyenlítői éghajlat, szavanna éghajlat, trópusi sivatagi éghajlat, monszun vidék, forró övezeti monszun éghajlat; meleg-mérsékelt öv, monszun terület, mérsékelt övezeti monszun éghajlat, mediterrán terület, mediterrán éghajlat, valódi mérsékelt öv, óceáni terület, óceáni éghajlat, mérsékelt szárazföldi terület, nedves-kontinentális éghajlat, szárazföldi terület, száraz-kontinentális éghajlat, szélsőségesen szárazföldi terület, mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat, hideg-mérsékelt öv, tajga éghajlat; sarkkörüi öv, sarkvidéki öv, tundra éghajlat, állandóan fagyos éghajlat; esőerdő (trópusi esőerdő), szavanna, monszunerdő (dzsungel), keménylombú erdő, babérlombú erdő, lomboserdő, tajga, tundra, erdős és füves puszta, erdőhatár, havasi legelő, sziklahavas, „örök fagy”	galériaerdő, erdős-, cserjés-, füves szavanna, nedves és száraz szavanna, macchia, tőzegmohaláp, pampa, préri, sztyep, fahatár

Megjegyzés: Az övezetek, övek környezeti problémáival kapcsolatos fogalmak a globális válságproblémáknál jelennek meg.

5. Népeség- és településföldrajz	<u>Általános fogalmak</u> népeségföldrajz, demográfia, népeségrobbanás, természetes	nagyrasz, alrasz, keveréknepek,
---	--	---------------------------------

népességföldrajz	szaporulat, népességfogyás, előregedő és fiatalodó társadalom, népesedési szakasz, korfa, kor- és foglalkozási szerkezet, születéskor várható átlagos élettartam, analfabétizmus, emberfajta, europid-, negrid-, mongolid-, ausztraliid emberfajta, akklimatizáció, nyelvcsalád, világnyelv, világvallás, népsűrűség, népességkoncentráció, belső vándorlás	őszlakos (bennszülött), természeti vallás, indoeurópai-, uráli nyelvcsalád, nemzet, nemzetiség, etnikum, egy- és többnemzetiségű állam, nemzeti azonosságtudat (identitás), keresztény, mohamedán, hindu, buddhista vallás, nemzetközi- és interkontinentális vándorlás, ingázás, vendégmunkás, menekült, bevándorló, illegális munkavállalás
településföldrajz	település, infrastruktúra, szórványtelepülés, csoportos település, tanya, farm, falu, város, apró és óriásfalu, szabálytalan alaprajzú (halmaz)-, úti-, szabályos alaprajzú falu, településhalmaz (agglomeráció), városodás, városiasodás, urbanizáció, bolygóváros, alvóváros, központi szerepkör, belső munkahelyöv (city), belső lakóhelyöv, külső munkahelyöv, külső lakóöv, urbanizációs ártalmak, nyomornegyed	bokor-, sor-, szórt tanya, ellenvárosodás, elővárosodás, kertváros, sokközpontú agglomeráció, körgyűrűs-övezetes városszerkezet, slum, gettó, óriásváros (megalopolisz), mezőváros, vásárváros, városklíma
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe, a Világgazdaság	<u>Általános fogalmak</u> termelés, fogyasztás, termelőerő, természeti erőforrás, humán erőforrás, természeti környezet, társadalmi környezet, földrajzi környezet, gazdasági ágazat (szektor), primer-, szekunder-, terciér és kvaterner szektor, aktív kereső, eltartott, munkanélküli, foglalkozási átrétegződés, gazdasági fejlettség, termelékenység, gazdasági növekedés,	K+F tevékenység, extenzív és intenzív gazdasági növekedés, életminőség,

	<p>bruttó hazai termék (GDP), bruttó nemzeti termék (GNP), alacsony, közepes és magas jövedelmű ország,</p> <p>fejlett és fejlődő ország, életszínvonal, világgazdaság, nemzetgazdaság, önellátó gazdaság, piacgazdaság, gazdasági rendszerelváltás,</p> <p>közösségi-, állami és magántulajdon, privatizáció, piac, ár, árrendszer, kínálat, kereslet, nyereség (profit), piaci verseny, versenyképesség,</p> <p>társadalmi egyenlőtlenség, szociális háló,</p> <p>nemzetközi munkamegosztás, szakosodás (specializáció), globalizáció, világpiac, globális világgazdaság, világgazdasági korszakváltás,</p> <p>multi- (transz-) nemzeti vállalat,</p> <p>túltermelési válság, tudományos-technikai forradalom, tömegáru-termelés, monopolcapitalizmus,</p>	<p>tervutasításos gazdaság, direkt és indirekt gazdasági irányítás, gazdasági liberalizmus, egyéni és társas vállalkozás, konjunktúra, dekonjunktúra, recesszió,</p> <p>globalizálódás,</p> <p>vertikális vállalati és területi integráció,</p> <p>anya- és leányvállalat, innováció,</p>
	<p>fogyasztói társadalom, jóléti állam,</p> <p>kőolajár-robbanás,</p> <p>ipari (indusztriális) társadalom, ipar utáni (posztindusztriális) társadalom, információs társadalom (gazdaság),</p> <p>áruzsere, nemzetközi kereskedelem, szabadkereskedelem, vám, vámunió, támogatás (szub- venció), kvóta,</p> <p>bel- és külkereskedelem, külkereskedelmi nyitottság, pozitív és negatív külkereskedelmi mérleg, kereskedelmi áruszerkezet,</p>	<p>cserearányromlás, deficit (mérleghiány), protekcionizmus, árudömping, embargó, barter, kedvezményes (preferenciális) övezet, politikai unió</p>

	kereskedelmi társulás, integráció, szabad kereskedelmi övezet, közös piac, gazdasági unió, regionális gazdasági integráció, eurorégió, egységes belső piac, áru- és szolgáltatás- kereskedelem, regionális politika, felvevőpiac, húzóágazat, szerkezetváltás, válságágazat, kooperáció	
mezőgazdaság	mezőgazdaság, növénytermesztés, állattenyésztés, erdő-, hal- és vadgazdálkodás, élelmiszergazdaság, agrár gazdaság, agrárország, agrotechnika, külterjes (extenzív) és belterjes (intenzív) gazdálkodás, teraszos művelés, hagyományos mezőgazdaság, égető-talajváltó gazdálkodás, kapás földművelés, ugarolás, ültetvényes gazdálkodás, monokultúra, öntözéses gazdálkodás, árasztás, oázisgazdálkodás, száraz művelés, nomád pásztorkodás, vándorló állattenyésztés, istállózó állattenyésztés, vegyes mezőgazdaság, szakosodott mezőgazdaság, övezetes növénytermesztés, kisparaszti gazdaság,	tenyésztési időszak, hőösszeg, birtokkoncentráció, részesbérleti rendszer, idénymunkás, latifundium, duális szerkezetű mezőgazdaság, kollektivizálás, állami gazdaság, termelő szövetkezet, értékesítési szövetkezet, háztáji gazdaság, iparszerű mezőgazdaság,
	szövetkezeti gazdálkodás, farmgazdaság, városellátó övezet, szántó, kert, gyümölcsös, rét és legelő, nádas, erdő, termőkörzet, történelmi borvidék, közös agrárpolitika, mennyiségi korlátozás, élelmiszer túltermelés	„zöld forradalom”, lefölözés

energiagazdaság	energiagazdaság, energiahordozó, elsődleges és másodlagos energiaforrás, megújuló és fogyó energiahordozó, alternatív energiaforrás, energiaszerkezet, energia-újrahasznosítás	energiahatékonyság
ipar	gyáripar, ipari forradalom, iparosodás, kitermelő-, alapanyaggyártó- és -feldolgozó ipar; kézműipar, nehézipar, könnyűipar, élelmiszeripar, kulcsiparág, csúcstechnológia, elektronika, elektrotechnika, mikroelektronika, biotechnológia, környezetvédelmi ipar, ipari telepítő tényezők, iparvidék, hagyományos iparvidék	technológiai és ipari park, technopolisz, beszállító, összeszerelő szerepkör, agyelszívás („braindrain”), exportösztönző iparpolitika
infrastruktúra és szolgáltatás	közlekedés, személyszállítás, áruszállítás, hagyományos és kombinált szállítási-közlekedési mód, közlekedési hálózat, egyközpontú (sugaras) szerkezetű hálózat, tömegközlekedés, tranzithelyzet, transzkontinentális útvonal, belvízi hajóút, anyagi-, humán- és intézményi infrastruktúra	
	gazdasági és társadalmi szolgáltatás, tömegkommunikáció, áruforgalmi (logisztikai) központ, hírközlés, idegenforgalom, belföldi és nemzetközi turizmus, idegenforgalmi körzet, kulturális-, gyógy-, öko-, konferencia-, falusi turizmus	távmunka, kereskedelmi szálláshely, szolgáltatás-turizmus

<p>A pénz világa</p>	<p>pénz, készpénz, bankszámlapénz, valuta, deviza, konvertibilitás, valutaárfolyam, állampapír, értékpapír, részvény, kötvény, folyószámla, hitel, kamat, infláció, tőzsde, érték- és árutőzsde, tőke, pénztőke, nemzetközi tőkeáramlás, értékpapír-befektetés, működőtőke-befektetés, fizetőképes kereslet, költségvetési hiány, hitelképesség, adósság, eladósodás, átütemezés, árfolyamváltozás, cserearány, adóparadicsom</p>	<p>árupénz, papírpénz, bankjegy, érme, tőzsdeindex, rekonstrukciós- és zöldmezős beruházás, adósságválság, rövid- és hosszú lejáratú adósság (hitel), rögzített és változó kamatozású hitel, külső és belső adósságállomány, rögzített árfolyam, monetáris világgazdaság, feketepiac, „láthatatlan jövedelem”, off-shore cég</p>
<p>Az 6. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak</p>	<p>Európai Unió, Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA), Alpok-Adria Közösség, Kárpátok Eurorégió, Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank, Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), Nevelésügyi Tudományos és Kulturális Szervezet (UNESCO), Egészségügyi Világszervezet (WHO), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Kőolaj-exportáló Országok Szervezete (OPEC)</p>	<p>Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Társulás (NAFTA), Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN), Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA), Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), Világkereskedelmi Szervezet (WTO), Vöröskereszt és Vörös Félhold Társaságok Szervezete, Európa Tanács, Dow Jones-index, BUX-index</p>
<p>7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok</p>	<p><u>Általános fogalmak:</u> gazdasági polarizáció, világgazdasági pólus (erőtér), centrum és periféria, egy- és</p>	

	<p>többpólusú világgazdaság, duális gazdasági szerkezet, „banánköztársaság”, „olaj- ország”, tranzitország, egyedi gazdasági szerepkör</p>	
<p>8. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai</p>	<p><u>Általános fogalmak:</u> természetes és mesterséges ökoszisztéma, helyi, regionális és globális probléma, túlnépesedés, a népesség előregedése, népességfogyás, születésszabályozás, éhezés, éhségövezet, alultápláltság, társadalmi egyen- lőtlenség, világélelmezési válság, túlfogyasztás, eltartóképesség, fizetőképes kereslet, energiaválság, nyersanyaghiány,</p>	<p>túlhalászás, mennyiségi és minőségi éhezés</p>
	<p>globális felmelegedés, elsavanyodás, háborús és katasztrófaveszély, népességvándorlás, környezeti válság, veszélyeztetett élőhely, biológiai sokféleség csökkenése, erdőirtás, felégetés, füves területek feltörése, túllegeltetés, elsivatagosodás, környezetgazdálkodás, nemzeti park, természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, bioszféra rezervátum, természetvédelem, környezetvédelem, környezetvédelmi törvény, világörökség, fenntartható fejlesztés, hulladékgazdálkodás</p>	
<p>Az 8. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak</p>	<p>az ENSZ Környezetvédelmi Programja, Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet (FAO),</p>	

	Ember és Bioszféra (MAB-program), Természetvédelmi Világnap (WWF)	
--	--	--

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

A földrajz érettségi vizsga topográfiai követelményei – közép- és emelt szinten egyaránt – az általános és a részletes érettségi követelményekre épülnek.

A vizsgán a topográfiai fogalmakkal kapcsolatban elvárható tevékenységek:

- a tanuló tudja megfogalmazni tényleges és viszonylagos földrajzi helyzetüket, fekvésüket;
- tudja megmutatni azokat különböző térképeken (falitérképen, atlaszban);
- tudja felismerni és megnevezni azokat kontúrtérképen;
- kapcsoljon földrajzi-környezeti tartalmakat az egyes topográfiai fogalmakhoz.

Világegyetem

Tejútrendszer (Galaxis), Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Neptunusz, Plútó, Szaturnusz, Uránusz, Vénusz; Hold.

Föld

Földrajzi fokhálózat: Baktérítő, Déli-sark, Déli sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, Északi sarkkör, Ráktérítő; kezdő hosszúsági kör (greenwichi délkör);

Óceánok: Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger;

Földrészek: Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália, Ázsia, Eurázsia, Európa;

Nagyszerkezeti egységek: Afrikai-lemez, Antarktiszi-lemez, Ausztrál–Indiai-lemez, Csendesóceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer;

Egyéb: Déli-sarkvidék, Északi-sarkvidék.

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Afrikai-ösföld, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Kanári-szigetek, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Líbiai-sivatag, Madagaszkár, Namib-sivatag, Szahara, Szudán, Teleki-vulkán; Száhel (öv);

Vízrajz: Csád-tó, Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Kongó, Niger, Nílus, Szezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger; Asszuáni-gát (asszuáni Nagy-gát);

Országok: Algéria, Csád, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Guinea, Kenya, Libéria, Líbia, Marokkó, Nigéria, Seychelle-szigetek, Tunézia;

Városok: Abuja, Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó, Pretoria.

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika;

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Atacama-sivatag, Bahama-szigetek, Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Labrador-félsziget(Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mt. Pelée, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Popocatépetl, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy;

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, La Plata, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagytavak (Erie-, Felső-, Huron-, Michigan-, Ontario-tó), Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó;

Országok: Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Bolívia, Chile, Brazília, Dominikai Köztársaság (Dominika), Kanada, Kuba, Mexikó, Nicaragua, Panama, Venezuela;

Városok: Atlanta, Brazíliaváros, Buenos Aires, Caracas, Chicago, Dallas, Havanna, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Seattle, Washington.

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-auztráliai-ösföld, Új-Guinea;

Vízrajz: Murray;

Országok: Ausztrália, Új-Zéland;

Városok: Canberra, Melbourne, Perth, Sydney, Wellington.

Ázsia

A földrész részei: Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép-Ázsia, Belső-Ázsia;

Tájak: Angara-ösföld, Arab-félsziget, Arab-ösföld, Bali, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík (Dekkán-ösföld), Dél-kínai-hegyvidék (Kínai-ösföld), Fuji, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Hindusztáni-alföld, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Iráni-felföld, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Kuznyeck-medence, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld;

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Bering-szoros, Boszporusz, Brahmaputra, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Léna, Mekong, Ob, Perzsa-öböl (Arab-öböl), Sárga-folyó, Tigris;

Országok: Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország;

Városok: Ankara, Bagdad, Bangkok, Bombay, Calcutta, Cseljabinszk, Haifa, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jekatyerinburg, Jeruzsálem, Kanton, Kobe, Krasnojarszk, Kyoto, Manila, Mekka,

Novoszibirszk, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi, Uszty-Ilmszk, Vlagyivosztk.

Európa

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Tájak: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Balti-ösföld, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence, Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Dnyeper, Don, Duna, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, IJssel-tó, La Manche, Ladoga-tó, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál (folyó), Volga, Watt-tenger;

Országok: Albánia, Anglia, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Luxemburg, Macedónia, Málta, Moldova, Monaco, Montenegró, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Ukrajna, Vatikán;

Történelmi tájnevek: Burgenland (Őrvidék), Délvidék, Erdély, Felvidék; Kárpátalja; Vajdaság;

Városok: Amszterdam, Antwerpen, Athén, Barcelona, Belgrád, Beregszász, Bilbao, Birmingham, Brüsszel, Chişinău, Csernobil, Dnyepropetrovszk, Donyeck, Dublin, Dubrovnik, Eszék, Europort, Fiume (Rijeka), Genova, Gibraltár, Glasgow, Göteborg, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Minszk, Moszkva, Munkács, Murmanszk, Nápoly, Nyizsnyij Novgorod, Odessza, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík, Róma, Rotterdam, Sevilla, Skopje, Split, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár, Szófia, Theszaloníki, Tirana, Torino, Újvidék, Ungvár, Várna, Velence, Volgograd, Zágráb;

Iparvidékek: Dél- és délkelet-angliai iparvidék, Donyec-medence, Északkelet-angliai iparvidék, Északnyugat-oroszországi (Szentpétervár környéki) iparvidék, Flandriai iparvidék, Karaganda, Közép-angliai iparvidék, Kuznyeck-medence, Lotaringia, Moszkva környéki (Központi) iparvidék, Olasz ipari háromszög, Randstad, Skót iparvidék, Uráli iparvidék, Volgai iparvidék.

Közép-Európa

Tájak: Bécsi-medence, Csallóköz, Cseh-medence, Déli-Kárpátok, Duna-delta, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Germán-alföld, Grossglockner, Hargita, Kárpát-medence, Kárpát-medencevidék, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Lengyel-tóhátság, Magas-Tátra, Morva-medence, Németközéphegység, Nyugati-Alpok, Román-alföld, Székelyföld, Szent Gotthárd-hágó, Szilézia, Szudéták, Vereckei-hágó;

Vízrajz: Boden-tó, Duna–Majna–Rajna vízi út, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Odera, Olt, Szent Anna-tó, Vág, Visztula; Száva (lásd Magyarországnál is)

Országok: Ausztria, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia, Szlovénia;

Városok: Arad, Beregszász, Bécs, Berlin, Bern, Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Bukarest, Constanța, Dortmund, Drezda, Duisburg, Frankfurt, Galați, Gdańsk, Genf, Graz, Halle, Hamburg, Hannover, Kassa, Karlovy Vary, Katowice, Kolozsvár, Köln, Krakkó, Linz, Lipcse, Ljubljana, Łódź, Marosvásárhely, München, Mannheim, Nagyvárad, Ostrava, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, Riga,

Révkomárom, Rostock, Salzburg, Stuttgart, Szczećin, Székelyudvarhely, Tallin, Temesvár, Trieszt, Varsó, Vilnius, Zürich;

Iparvidékek: Ruhr-vidék,

Magyarország

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-domb- és hegyvidék (Dunántúli-dombság), Dunántúli-középhegység (Dunántúli-középhegyvidék), Északi-középhegység, Kisalföld, Nyugat-magyarországi-peremvidék (Nyugati-peremvidék);

Egyéb tájak: Aggteleki-karszt, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogló, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserhát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúl, Dunazug-hegység, Gerecse, Győri-medence, Hajdúság, Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj–Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, Száva, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Települések: Ajka, Algyő, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Berente, Békéscsaba, Budapest, Bük, Cegléd, Debrecen, Dorog, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Komló, Látatlan, Makó, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pápa, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros;

Nemzeti parkok, világörökségek: Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükki Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park; Aggteleki- és Szlovák-karsztvidék, Budapest Andrassy út a Millenniumi földalattal, Budapest Várnegyed és a pesti Duna-part, Fertő tó, Hollókő, Hortobágy, Pannonhalmi apátság, Pécsiókeresztény sírkamrák, Tokaj-Hegyalja borvidéke;

Megyék: Baranya megye, Bács-Kiskun megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye;

Régiók: Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió; Budapesti agglomeráció.

Digitális kompetencia fejlesztése: a földrajz tantárgy kiválóan alkalmas a digitális kompetencia fejlesztésére. Az egyes témakörök feldolgozásakor a tanulók egyéni és csoportos munka során tudják

alkalmazni a módszereket, szoftvereket: különösen alkalmas a térképészeti, az aktuális környezeti és a regionális földrajzi ismeretek tanulására, az ismeretanyag mélyítésére.

Differenciálás:

A tanórai differenciálás alapfeladat, amikor a tanuló rendelkezik az ehhez szükséges szakértői javaslattal és igazgatói engedéllyel. Ezen kívül az egyes témakörök feldolgozása során egyéni feladatokkal, egyénre szabott szinten megoldandó feladatokkal történik.

Multidiszciplináris tevékenység:

A tantárgy jellegéből adódóan mind a természettudományok, mind a társadalomtudományok felé lehetőség nyílik az együttműködésre, kapcsolódásra.

Értékelés szempontjai:

Alapvető cél annak vizsgálata, rendelkezik-e a tanuló kellő kompetenciával: hogyan fejlődik tudásának, képességeinek, készségeinek rendszere a földrajz tantárgy által közvetített értékek elsajátításával.

Az értékelésnek döntően a tevékenységek megnyilvánulásaira, az önálló munkavégzésre és az összefüggések meglátásának különböző szintjeire kell irányulnia – a fokozatosság elve és az életkorra jellemző pszichikus fejlődés figyelembevételével.

Az alábbiakban felsorolt értékelési szempontok közül válogatva azokat kell kiemelni, amelyek a tanulók életkorához, a tananyag jellegéhez (annak mélységéhez) és a feldolgozási képességek fokozatos fejlődéséhez, a tanulói kompetenciák bővüléséhez igazodnak.

A földrajz tantárgy esetén az értékelés lehet írásban, szóban, beadandó feladatot lehet értékelni, prezentációt, szorgalmi feladatot, kiadott munkát, amit a diákok önállóan, csoportban, vagy párban elvégeznek, mindig az előre meghatározott követelményeknek megfelelően. Az értékelés mindig a pedagógiai programnak megfelelően, az iskola érvényes vizsgaszabályzata szerint történik.

Osztályzatok, értékelés:

Az iskola pedagógiai programja kimondja, hogy a minimum jegy az alapóraszám + 1 jegy. Földrajz tantárgy esetében az iskolában megtartott óraszámából kiindulva 11. évfolyamon félévente 4, 12. évfolyamon félévente 3 jegy minimum szükséges. A földrajz tantárgyat lehet osztályozni: írásbeli jegyként, ha írásbeli számonkérésre kerül a sor feladattípusok lehetnek hagyományos (papír) illetve digitális alapúak, és szóbeli feleletként. A szóbeli feleletnek nagyon fontos szerepe van, hiszen ez készíti fel a diákot az a kommunikációs képességének fejlődésére. A házi feladatokat, beadandókat, prezentációkat is lehet és kell is értékelni, ha ezt előre jeleztük, illetve, ha pontosan rögzítettük a feladat követelményeit. A diák tanulmányi átlaga érje el a minimum 2,0 –ás átlagot a tanév végén, ahhoz, hogy a következő évfolyamba léphessen, illetve, hogy a tantárgy követelményeinek megfeleljen.

Osztályzatokat 1-2-3-4-5 érdemjeggyel jegyezzük fel a naplóba.

Helvi sajátosságok:

Minden tanteremben van fehér tábla felület, ahol projektor használható. A digitális oktatáshoz használt, szükséges eszközöknek csak kevés része áll a rendelkezésünkre – laptop, projektor- okostáblánk egy van az épületben, és nem mindig abba a terembe esik a földrajz óra, ahol az okostábla van. IKT eszközöket megpróbáljuk maximálisan használni, bár az ellátottság kevésbé mondható jónak. Speciálisan földrajz tantárgyra felszerelt szaktanterem nem áll rendelkezésünkre.

Tankönyv kiválasztás:

A munkaközösségben a földrajzot tanító kollégák között nagy egyetértés van a tankönyvekkel kapcsolatban. Az egységességre törekszünk évek óta, mind a tankönyveket, mind a munkafüzeteket és az atlaszt tekintve. A fakultációs foglalkozásokra a korábbi évek tankönyvei mellett használjuk az emelt szintű érettségi előkészítő könyvet:

OH-FOL1112E; Harsányi Tibor, Kapusi János (tananyagfejlesztők): Gyűjtemény a földrajz emelt szintű oktatásához

Magasabb évfolyamba lépés kritériumai:

Továbbhaladás feltételei:

11. évfolyam:

A tanulók legyenek képesek a különböző szempontból elsajátított földrajzi (általános és leíró természet-, illetve társadalom-, valamint gazdaságföldrajzi) ismereteik szintetizálására. Rendelkezzenek valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről.

Legyenek képesek a térkép információforrásként történő használatára, a leolvasott adatok értelmezésére. Ismerjék fel a Világegyetem és a Naprendszer felépítésében, a bolygók mozgásában megnyilvánuló törvényszerűségeket.

Tudjanak tájékozódni a földtörténeti időben, ismerjék a kontinenseket felépítő nagyszerkezeti egységek kialakulásának időbeli rendjét, földrajzi elhelyezkedését.

Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni az egyes geoszféra sajátosságait, jellemző folyamatait és azok összefüggéseit. Lássák be, hogy az egyes geoszféra-ért környezeti károk hatása más szférákra is kiterjedhet.

Legyenek képesek a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggések és törvényszerűségek értelmezésére.

Legyenek képesek alapvető összefüggések és törvényszerűségek felismerésére és megfogalmazására az egész Földre jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatosan.

Tudják elhelyezni az egyes országokat, országcsoportokat és integrációkat a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban, tudják értelmezni a világgazdaságban betöltött szerepüket.

Legyenek képesek összevetni és értékelni az egyes térségek, illetve országok eltérő társadalmi-gazdasági adottságait és az adottságok jelentőségének időbeli változásait.

Ismerjék a globalizáció gazdasági és társadalmi hatását, értelmezzék ellentmondásait.

Ismerjék a monetáris világ jellemző folyamatait, azok társadalmi-gazdasági hatásait.

Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit, a gazdasági fejlettség területi különbségeit és ennek okait.

Példákkal támasszák alá Európai Unió egészére kiterjedő, illetve a környezető országokkal kialakult regionális együttműködések szerepét

Tudják elhelyezni hazánkat a világgazdaság folyamataiban.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Ismerjék az egész Földünket érintő globális társadalmi és gazdasági problémákat.

Tudjanak érvelni a fenntarthatóságot szem előtt tartó gazdaság, illetve gazdálkodás fontossága mellett. Ismerjék az egyén szerepét és lehetőségeit a környezeti problémák mérséklésben, nevezik meg konkrét példáit.

Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések elvégzésére, a tapasztalatok rögzítésére és összegzésére.

Legyenek képesek különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére és feldolgozására, az információk összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ennek során alkalmazzák digitális ismereteiket.

Legyenek képesek véleményüket a földrajzi gondolkodásnak megfelelően megfogalmazni, logikusan érvelni.

Tudják alkalmazni ismereteiket földrajzi tartalmú problémák megoldása során a mindennapi életben.

Tudják földrajzi ismereteiket felhasználni különböző döntéshelyzetekben.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre a földrajzi-környezeti tartalmú feladatok megoldásakor.

Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan gyarapítsák tovább földrajzi ismereteiket.

Legyenek képesek topográfiai tudásuk alkalmazására más tantárgyak tanulása során, illetve a mindennapi életben.

Ismereteik alapján biztonsággal tájékozódjanak a földrajzi térben, illetve az azt megjelenítő különböző térképeken. Ismerjék a tananyagban meghatározott topográfiai fogalmakhoz kapcsolódó tartalmakat.

12. évfolyam:

A 11. évfolyamon elsajátított ismeretek és készségek mélyebb, szintetizáló és elemző alkalmazása. A fentiekben meghatározott fogalmak, tartalmak ismerete és felhasználása az összetett problémák kifejtése, felismerése során. A földrajzi térszemlélet alkalmazása a gyakorlatban.